

Křížová výprava

PRVNÍ OBRAZ

Odjezd křížáků

Odehrává se před hradem.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Patříme ke křížové výpravě, kterou uspořádal Godfríd Bouillonský. Za deset minut vyrážíme do Palestiny. Pospěšte, pane sousede, chloubu křížáctva.

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK (*v okně svého hradu*): Jen co vysadím dveře svého hradu a jsem u vás.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Vysadíte dveře do hradu?

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Ano, kvůli zlodějům. Za mé nepřítomnosti by někdo mohl vylomit dveře a vloupat se do hradu. Odvezu si je do Palestiny s sebou. Tak bude komukoliv zne-možněno otevřít paklíčem zámky a vniknout dovnitř.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Toť důmyslné.

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Prostá opatrnost. (*Vysazuje dvoje dveře svého hradu*) Tak, dveře jsou vyndány. Zavěsím je na svého věrného mimochodníka. A teď na cestu! Odjždím kliden.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Na cestu! Vzhůru do Sýrie!

DRUHÝ OBRAZ

Nebezpečné posláni

Odehrává se před Jeruzalémem.

GODFRÍD Z BOUILLONU (*ke křížákům*): Nuže, stojíme před Jeruzalémem. Saraceni se na nás vyřítí každou minutu.

«Textes choisis» de Pierre-Henri CAMI
© SNE PAUVERT 1979
Translation © 1969, Jirí Konípek

ISBN 80-85805-99-5

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Pane Godfríde z Bouillonu, nevěřící si teď vaří oběd. Pro tuto chvíli se nemusíme obávat překvapení.
PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK: Jestliže kuchtí oběd, pak vyhraje bitvu, neboť právě mě napadla báječná myšlenka.

GODFRÍD Z BOUILLONU: Mluv!

PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK: Zajisté vám není neznámo, bratři křížáci, že jsem s sebou z obavy před zloději odvezl dveře svého hradu.

KŘÍŽÁCI: Je nám známo!

GODFRÍD Z BOUILLONU: Ba dokonce jsi před odjezdem zaplatil křížáckou daň z dveří a křížů v oknech.

PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK: Nuže! Zavazuji se, že vám pouhými dveřmi vyhraji bitvu.

GODFRÍD Z BOUILLONU: Vyhrát bitvu?

PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK: Žádám jen jednoho křížáka dobrovolníka pro nebezpečné poslání.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Zde jsem!

PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK: Dobrá. Vemte si v lékárně naší ambulance stříkačku největšího kalibru, naplňte ji ricinovým olejem a vyprázdněte svou zbraň nenápadně do guláše, který si připravují Saracéni.

Mladý a krásný Dunois běží k ambulanci.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS (*se vrací s ohromnou stříkačkou*): Jsem připraven.

PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK: Je plná?

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Ano.

PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK: Nuže, můžete vyrazit. My zatím odvedeme pozornost Nevěřících Psů tím, že budeme vyrazet pobuřující pokřik. Využijete chvíle, kdy obrátí hlavu naším směrem a provedete své nebezpečné poslání!

Mladý a krásný Dunois se plazí se stříkačkou v zubech k táboru Nevěřících. Křížáci vyrážejí z plných plic pobuřující pokřik. Saracéni překvapení tím hlukem otáčejí hlavy k táboru křížáků. Mladý a krásný Dunois zamíří rychle a vypálí stříkačku s ricinovým olejem zblízka do nepřátelského guláše. Vrací se, plaze se jako by mu hořela koudel, ke svým druhům ve zbrani. (Prozíravý křížák, když vstýčil a založil pevně jednu z bran na zemi) A nyní můžeme díky této bráně pokládat bitvu za vyhranou!

TŘETÍ OBRAZ

B i t v a

Stejná dekorace, navíc jen brána vztyčená na zemi.

GODFRÍD Z BOUILLONU: Synové Allahovi dokončují své jídlo.

PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK: Pane Godfríde Bouillonský, polovina armády musí obchvatem vyrazit na Saracény a vrhnout je k nám. Druhá polovina se skryje do zálohy za mými dveřmi.

GODFRÍD Z BOUILLONU (*ke křížákům*): Připravte své palčáty a meče trojitěho ostří a vzhůru na Saracény!

Půl armády vyrazí k nepřátelskému táboru. Druhá polovina se skryje do zálohy za bránu.

PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK (*za dveřmi*): Boj počal. Překvapení Saracéni ustupují směrem k nám. Svírají v jedné ruce kopí a v druhé břicho. Jejich tváře vyjadřují strašlivou úzkost. Vše se daří!

JISTÝ SARACÉN (*řve v saracénském nářečí*): U proroka, to je průser! (*Zpozoruje bránu, otevře ji prudce, zavře za sebou a je sražen křížáky číhajícími za dveřmi v záloze*)

JINÝ SARACÉN (*úpi*): U proroka, to je průser! (*Zpozoruje dveře, otevře je prudce, zavře za sebou a je na druhé straně sražen jako první Saracén*)

Tak jeden za druhým, všichni Saracéni překročí osudový práh a jsou zabiti stejným způsobem.

KŘÍŽÁCI: Vítězství!

GODFRÍD Z BOUILLONU: Vysvětlíte nám teď proč všichni Saracéni překročili práh a dali se oddělat jeden po druhém?

PROZÍRAVÝ KŘÍŽÁK: Protože projimadlo začalo působit a protože jsem upevnil na bránu cedulku s nápisem: WC

ČTVRTÝ OBRAZ

Triumfální vstup do Jeruzaléma

Dekorace představuje Jeruzalém zalitý září zapadajícího slunce.

GODFRÍD Z BOUILLONU: Vstupuji v triumfu do Jeruzaléma.

KŘIŽÁCI: Vstupujeme triumfálně do Jeruzaléma!
HIEROSOLYMITÁNI (*jakž sluji řecky a arabsky obyvatelé Jeruzaléma, řvou vztekle*): Vstupuji triumfálně do Jeruzaléma!

PÁTÝ OBRAZ

Ztraceni na poušti

Odehrává se na rozpálené poušti.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Týden po triumfálním vstupu do Jeruzaléma jsme byli oba vlákáni do nástrahy, zajatí a vysazení do této rozpálené pouště.

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Slunce se stane naším katem.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Teplota velmi stoupla. Já osobně očekávám smrt jako osvobození. A vy?

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Nenaříkejte, mladý a krásný Dunoisi! Pokusím se vymyslet něco, abychom se dostali z této suché šlamastiky! (*Pohrouží hlavu do písku, aby mohl hlouběji uvažovat a vystrčí ji opět po několika minutách*) Už to mám!

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Napadla vás myšlenka?

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Ano, myšlenka! (*Radostně*) Jaké štěstí, že mě Saraceni nepřipravili o moje dveře.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Proč?

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Protože nás mé dvoje dveře ještě jednou zachrání.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Nerozumím.

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Pochopíte hned. (*Bere oboje dveře a staví je do písku jedny proti druhým několik metrů od sebe*)

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Co to děláte?

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK (*otvírá oboje dveře*):

Vytvářím průvan. Stoupneme si mezi tyto dvoje dveře.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Ach, jaký svěží průvan! Konečně dýši!

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Díky mým dveřím můžeme opustit tuto poušť a vrátit se krátkými denními pochody do vlasti. Jakmile nám bude příliš horko, postavíme si zase průvan. *Když se dostatečně provětrali, berou dveře a dávají se na pochod.*

ŠESTÝ OBRAZ

Návrat křížáků

Děje se před hradem: z prvního obrazu.

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Vracíme se z Palestiny. (*Zpozoruje svůj hrad*) Ale to je můj hrad, jestli se nemýlím? Zasadíme nejdříve dveře, abychom mohli otevřít a vstoupit. (*Zasadí dveře, otevře a vstoupí, následován mladým Dunoisem*) Nebesa! Vystěhovali mi za mé nepřítomnosti celý hrad! Zloději odnesli vše!

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS (*zaujat touto záhadou*): Jak sem jen mohli vniknout?

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Tu otázku si také kladu. Dveře nemohli vyrazit, protože jsem je měl s sebou v Palestině.

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Ti moderní zloději jsou opravdu vynalézaví. Ale už to mám! Museli vlézt oknem!

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: To je pravda. Měl jsem to předvídat a odvézt s sebou i okna. Ale co je vám, mladý a krásný Dunoisi? Vůči hledě blednete. Nejste snad nemocen?

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Dovolte, abych se uchýlil na svůj hrad. Vyhledám lůžko.

PROZÍRAVÝ KŘIŽÁK: Vyhledáte lůžko?

MLADÝ A KRÁSNÝ DUNOIS: Ano. Určitě jsem se přehřál a přechladil v té rozpálené poušti s vašimi pekelnými průvany.

O p o n a

Noci orgií v Nesleské věži

PRVNÍ OBRAZ

Krčma U nakadeřeného utopence

Scéna představuje vnitřek krčmy.

SMILORAD ODVAHA, POUŤOVÝ ŠAŠEK:

Zajdu si do krčmy U nakadeřeného utopence, stojící na břehu Seiny. Vida! Koho to vidím, můj přítel Kejklír Notredamský.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Ano, já a na mizině, zoufalý!

SMILORAD ODVAHA: Copak?

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Ukradli mi kuličky svíceňného jmelí, s kterými jsem žongloval před Notre-Damem. Nejsa dost bohatý, abych si koupil jiné kuličky, nezbývá mi teď, než abych balancoval z bláta do louže a z deště pod okap. Ale takovou práci obecnstvo neocení, chodí kolem mne lhotejně a nehodí mi ani troník.

SMILORAD ODVAHA: Také jsem se stal obětí hanebné krádeže. Nedávno mi ukradli mou nádhernou sbírku učených hlemýžďů.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Jakže! Těch nádherných hlemýžďů, které jsi ukazoval na poutích? Cvičení hlemýžďi, kteří vytvářeli všechna písmena abecedy řadice se jeden vedle druhého na černé desce?

SMILORAD ODVAHA: Ano, všichni moji drazí hlavonoží měkkýši mi byli ukradeni. Od té chvíle tonu v nouzi. Napijme se, abychom zapomněli.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Pijme.

Snáš se soumrak. Okny krčmy U nakadeřeného utopence je vidět Nesleskou věž zalitou rudou září zapadajícího slunce.

SMILORAD ODVAHA: Ano. Nesleská věž je dnes večer rudá, rudá jako krev.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Jako krev, která teče každého večera v jejích silných zdech.
SMILORAD ODVAHA (*ztlumí hlas*): Vykládá se, že královna Markéta Burgundská a její dvě sestry, Johana a Blanka, lákají do věže každou noc krásné mladíky.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ (*tiše*): Ano. Ale nikdy se žádný z nich nevrátil.

SMILORAD ODVAHA: Podstoupil bych rád všechna nebezpečí světa, abych mohl strávit jedinou noc v její věži!

KRÁLOVNIN NÁHONČÍ (*vystoupí ze stínu*): Mohu uspokojit vaši touhu. Chce-li nás váš přítel Kejklír Notredamský doprovodit, zavedu vás do Nesleské věže.

SMILORAD ODVAHA: Přijímám. Jdeš s sebou, kamaráde?

KRÁLOVNIN NÁHONČÍ (*vemlouvavě*): Jen pojďte: čím víc bláznů, tím větší legrace!

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Budiz! (*Stranou*) Se Smiloradem Odvahou se nebojím ničeho. Najde si vždycky cestu, jak se dostat z úzkých.

KRÁLOVNIN NÁHONČÍ: Pojďme. Můj člun je přivázán u břehu. Pojďte.

SMILORAD ODVAHA (*vyprazdňuje sklenici*): Na vaše lásky!

KRÁLOVNIN NÁHONČÍ: A teď . . .

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: A teď . . .

SMILORAD ODVAHA: A teď do Nesleské věže!

DRUHÝ OBRAZ

Orgie ve věži

Scéna představuje Siň orgií v Nesleské věži. Protože toto dějství bylo cenzurou zakázáno pro svůj příliš chlipný dialog, autor prosí své věrné čtenáře, aby ho omluvili, jestliže nahrazuje repliky svých osob tečkami.

MARKÉTA BURGUNDSKÁ (*hlasem zrůzněným a rozechvělým vášní*):

SMILORAD ODVAHA (*hlasem vášnivým, jímž však prorážejí tóny krutosti, pronikající až do morku kostí*):

JOHANA A BLANKA (*dvěma vášnivými hlasy, které přecházejí v řehot podobný onomu, který vyřází kobyla lechtaná pavím perem za uchem*):

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ (*hlasem náhle velmi unaveným*):
Orgie pokračuje dlouho do noci.

TŘETÍ OBRAZ

P o o r g i i

Stejná dekorace.

SMILORAD ODVAHA: Orgie skončena. Markéta Burgundská a její dvě sestry nás opustily. Jaká to nezapomenutelná chvíle pro ubohého pouťového šaška!

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: To mrtvolné ticho, jež následuje náhle po radostném jekotu a úpění orgie mi nevěstí nic dobrého.

SMILORAD ODVAHA: Je slyšet jen zlověstné šplouchání Seiny o stěny věže.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Někdo přichází. Mám strach.

KRÁLOVNIN NÁHONČÍ (*vstupuje*): Pojdte za mnou, vyvedu vás z věže.

SMILORAD ODVAHA: Pojdme za ním.

Vstanou, aby následovali královnina náhončího.

KRÁLOVNIN NÁHONČÍ (*stiskne s ďábelským úsměvem knoflík*): To je váš konec!

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Nebesa! Podlaha pod námi mizí. Padáme do hladomorny.

SMILORAD ODVAHA: Omyl není možný. Padáme do hladomorny.

Padají do hladomorny.

HLAS PONOCNÉHO (*v dálce*): Odbila půlnoční hodina! Chval každý duch Hospodina! Kdož spíte, spěte v pokoji! Kdo bdí, za mrtvé modlete se!

ČTVRTÝ OBRAZ

B u r g u n d š t í h l e m ý ž d i

Scéna představuje hladomornu.

SMILORAD ODVAHA: Spadli jsme do hladomorny!

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Tma jako v hrobě, nic tu nelze rozeznat. Nevidím ani, jestli jsem dopadl vsedě nebo vstoje.

SMILORAD ODVAHA: Ó, mám nápad! Nastav tvář na dosah mé pěsti. Bác! Zasadím ti přesně mířenou ránu do plného obličejce.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Au! Dělalí se mi jiskry před očima!

SMILORAD ODVAHA: Znamenitě. Zachyt rychle se svou obratností zongléře některou z těchto křesajících jisker, rozfoukej ji a budeme mít světlo.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Báječný nápad. (*Zachytil jednu z jisker*) Ted' vidíme jasné kolem.

SMILORAD ODVAHA: Ó, podívej! Jsme obklopeni hlemýždi!

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Četné lidské kostry pokrývají půdu! Chápu vše! Neblahá Markéta předhazuje své milence pro jednu noc burgundským hlemýždům, aby je sežrali. Jsme ztraceni! Blíží se k nám slintající blahem.

SMILORAD ODVAHA: Připomínají mi hlemýždě, které mi ukradli. Ale opravdu se nemýlím! Toť on! Poznávám ho! Toť Achilles!

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Achilles?

SMILORAD ODVAHA: Ano, to bylo jméno mého nejinteligentnějšího hlemýždě. Ach ano, není o tom pochyb! Upírá na mne své výmluvné oči. Jeho růžky se radostně chvějí! Poznal mě! Ale pak jsou to snad moji bývalí chovanci! Jste to vy, drazí přátelé? Jste to vy, drazí hlavonoží měkkýši?

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Pohled! Všichni hlemýždi lezou po zdi hladomorny. Rozmísťují se jeden vedle druhého a tvoří písmena! Je to jasné, jsou to tvoji učení hlemýždi!

SMILORAD ODVAHA: Ano, jsou to oni! Přechti

tu větu, kterou utvořili, když se tak inteligentně seskupili.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ (*čte*): TO JSME MY!
SMILORAD ODVAHA: Čačtí měkkýši! Poznávám vás!

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Tiše! Slyším v dálce hlas ponocného. Zvíme, kolik je hodin.

OSPALÝ HLAS PONOCNÉHO (*v dálce*): Druhá hodina odbila, nebo šest. Nevím přesně, ale v každém případě, kdož spí, ať spí v pokoji! Kdo bdí, za mrtvé modlete se!

SMILORAD ODVAHA: Uhádl jsem přesně hodinu. Neztrácejme čas a vypadněme odsud.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Vypadnout odsud? Ty ses zbláznil?

SMILORAD ODVAHA: Ne. Vylezeme odtud vikýřem, který vede nad Seinou.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Ale ten vikýř je sedm stop vysoko. Nikdy k němu nedosáhnu.

SMILORAD ODVAHA: Dosáhneme k němu, protože přiměju své bývalé chovance, aby provedli cvik, který vždycky budil obdiv diváků.

KEJKLÍŘ NOTREDAMSKÝ: Jaký cvik?

SMILORAD ODVAHA: Schodiště do šneku.

Zapiskne. Na toto znamení utvoří hlemýžďi rychle točité schodiště do šneku, které sahá až k vikýři. A teď stačí jen vystoupit po tomto improvizovaném schodišti a dosáhneme vikýře, skočíme do Seiny a zachráníme se plaváním.

Berou po čtyřech schodech schodiště do šneku a zachraňují se.

OSPALÝ HLAS PONOCNÉHO (*v dálce*): Je sedmá hodina ranní, nebo asi čtvrt hodiny před polednem. Přesně nevím. Ale v každém případě, kdo spíte, spěte v pokoji. A kdo bdí, za zesnulé modlete se!

O p o n a

Dramata v paláci Borgiů

PRVNÍ OBRAZ

L u k r é c i a B o r g i a

Scéna představuje sál v paláci Borgiů.

ZLOVĚSTNÁ DŮVĚRNICE: Je tedy pravda, drahá Lukrécie, že cudný šlechtic odmítá vaši lásku?

LUKRÉCIA BORGIA: Ano. Nic nepomáhá, úpěnlivé prosby ani hrozby. (*Skřípá zuby*) Cudný šlechtic chce zachovat věrnost své snoubence, čisté a božské Laurencii. Ale hle, tu přichází. Chci učinit ještě poslední pokus a svést ho. Jestli znovu odmítne mou lásku, ach, potom u Madony! Běda mu!

CUDNÝ ŠLECHTIC (*se uklání*): Poslala jste pro mne, paní?

LUKRÉCIA BORGIA: Ano. (*Upírá na něho oči, které se lesknou zdržovanou vášní*)

CUDNÝ ŠLECHTIC: Ach! Prosim vás, paní, nehleďte na mne tak! Jsou pohledy, které cudný šlechtic nemůže snést, aby se nezarděl!

LUKRÉCIA BORGIA (*chraptivým hlasem*): Peklo! Ty mi ještě vzdoruješ! Věz tedy, že nelze beztrestně pohrdat láskou Lukrécie Borgie! Hola! Moji zbrojnoši! Zmocněte se okamžitě cudného šlechtice a uvězňte ho na bezpečném místě.

Stráže se zmocní cudného šlechtice.

CUDNÝ ŠLECHTIC: Můžeš mě uvrhnout do vězení, Lukrécie, ale nedosáhneš mé lásky! Budu milovat jen čistou a božskou Laurencii! *Odvlekou ho.*

LUKRÉCIA BORGIA: Ó, k vzteku! Pomstím se tomu muži strašlivě, že mnou pohrdl. (*Ke kapitánovi*) Chci, aby ještě dnes večer byla čistá a božská Laurencie uvězněna v paláci. (*K zlověstné důvěrnici*) Pojď, má zlověstná důvěrnice. Pojď za mnou. Pojďme uchystat pomstu.

ZLOVĚSTNÁ DŮVĚRNICE (*chmurným hlasem*): Kam se ubíráme?

LUKRÉCIA BORGIA (*ještě chmurnějším hlasem*): Do podzemí paláce k Angelikovi Stahovači! Pojd!

DRUHÝ OBRAZ

Stahovač

Scéna představuje Stahovačovu laboratoř.

ANGELIKO STAHOVAČ: Noc se už záhy snese na povrch země. Zde, v podzemí paláce Borgiů, žiju ve věčné noci, v noci hrobové. Ach, jak strašlivé a pochmurné je mé zaměstnání! Já prokletá duše, zaprodaná Lukrécii Borgiů, stahuji zaživa z kůže milence, kteří se jí přestali líbit. Zbavuji je obratně kůže jako ubohé králíky! Tragický vrtoch ženy! Lukrécie nechce, aby kůže, které pocítila svými polibky, byly jednou líbány od jiných žen. Občas sestoupí do mé laboratoře a melancholicky si prohlíží kůže svých bývalých milenců, podivuhodně uchované díky mým zázračným mastem. Pokud jde o nešťastníky stažené zaživa, sténají truchlivě v podzemních kobkách a dožadují se plačtivým hlasem své kůže. Ale slyším kroky. Kdo to může být v tuto pozdní hodinu?

LUKRÉCIA BORGIA (*vstupuje*): Angeliko, dnes v noci k tobě moji zbrojnoši přivedou mladou dívku. (*Se zlověstným úsměvem*) Viš co máš dělat s osobami, které ti pošlu?

ANGELIKO STAHOVAČ: Víím.

LUKRÉCIA BORGIA: Dobře. Ale to není vše. Až ji stáhneš zaživa, hled', co ti nařizují. (*Mluví k němu potichu*)

ANGELIKO STAHOVAČ (*se zachvěje*): Vykonám.

PLAČTIVÝ HLAS (*z podzemí*): Mou kůži! Vraťte mi mou kůži!

JINÝ PLAČTIVÝ HLAS: Mou kůži! Mou kůži! Chci svou kůži!

ZLOVĚSTNÁ DŮVĚRNICE: Ó, ty hlasy!

LUKRÉCIA BORGIA: To nic. To jsou stažení.

Jdem zase nahoru. A ty, Angeliko, vykonej věrně mé rozkazy. Sbohem!

Odejdou.

TŘETÍ OBRAZ

Láska silnější než nenávist

Scéna představuje sál paláce Borgiů.

ZLOVĚSTNÁ DŮVĚRNICE: Je tomu už týden, co byla čistá a božská Laurencie odvléčena vašimi strážemi a svěřena rukám Angelika Stahovače.

LUKRÉCIA BORGIA: Má pomsta je připravena. Tady je cudný šlechtic, pro kterého jsem poslala do žaláře, abych mu uchystala sladké překvapení. (*K cudnému šlechtici*) Jsem dojata tvou upřímnou láskou k čisté a božské Laurencii. Vracím ti svobodu. Ale aby radost byla dokonalá, dala jsem přivést tvou snoubenku, abys ji mohl co nejdříve sevřít v mém náručí. (*K strážím*) Uveďte čistou a božskou Laurencii.

CUDNÝ ŠLECHTIC: Ó, jaká radost!

Stráže uvedou starého žoldněře s tváří opilce a dlouhým plnovousem.

LUKRÉCIA BORGIA (*ukazuje na starého žoldněře s tváří opilce*): Hle, cudný šlechtici, obějmi svou snoubenku!

CUDNÝ ŠLECHTIC: Co znamená ten špatný žert, paní?

LUKRÉCIA BORGIA: To není žert. Máš před sebou svou snoubenku, čistou a božskou Laurencii. Abych se pomstila tvému pohrdání, dala jsem unést tvou snoubenku a svěřila jsem ji starostlivé péči svého věrného Angelika. Na můj rozkaz stáhl z čisté a božské Laurencie její hedvábnou kůži. Pak nahradil kůži tvé snoubenky kůží starého žoldáka, kterého jsem k tomu účelu dala stáhnout.

CUDNÝ ŠLECHTIC: Hrůza! To není možné!

ČISTÁ A BOŽSKÁ LAURENCIE (*smutným hlasem*): Běda! Ano, to jsem já, drahý snoubenče!

CUDNÝ ŠLECHTIC: Ty! To jsi ty, drahá Laurencie! Neboj se ničeho. Přes Lukréciiu děsivou pomstu tě miluji stále! Co mi sejde na zevnějšku! Miluji a zbožňuji tvou duši!

ČISTÁ A BOŽSKÁ LAURENCIE: Ne, drahý snoubenče, nejsem tě už hodna. Pohled na mou groteskní tvář.

CUDNÝ ŠLECHTIC: Vidím jen svou lásku!

ČISTÁ A BOŽSKÁ LAURENCIE: Pohled na ten frňák celý červený od nestřízlivosti!

CUDNÝ ŠLECHTIC: Vidím jen svou lásku!

ČISTÁ A BOŽSKÁ LAURENCIE: Pohled na tu dlouhou bradu barvy pepře a soli!

CUDNÝ ŠLECHTIC: Vidím jen svou lásku!

ČISTÁ A CUDNÁ LAURENCIE: Ó, to je přílišné štěstí! Jakže, ty mě můžeš ještě milovat?

CUDNÝ ŠLECHTIC: Zbožňuji tě! Ach! Lukrécie, Lukrécie, nedosáhla jsi vítězství! Naše láska je silnější než tvá nenávisť!

LUKRÉCIA BORGIA (*vztekle*): Odejděte! Zmizte!

CUDNÝ ŠLECHTIC: Ano, odejdeme! Pojď, má Laurencie! Daleko od všech vtíravých pohledů prožijeme spolu ještě mnohé a mnohé sladké minuty. Ale abychom se vyhnuli pohoršení v očích světa, budu ti říkat dědečku! Pojď, má Laurencie!

Odcházejí v objetí.

O p o n a

Odhalení, které přišlo pozdě

PROLOG

Dít ě h ří c h u

Před feudálním zámkem.

VELMOŽ: Skrývám pod svou temnou pláštěnkou plod hříšné lásky mé vznešené družky. Tento syn zplozený v cizoložství musí zmizet.

(*Zpozoruje selského cháma*) Hej, chrapoune!

SELSKÝ CHÁM: Co si panstvo přeje?

VELMOŽ: Jaké je tvé posláni, chrapoune?

SELSKÝ CHÁM: Jsem komisionář.

VELMOŽ: To jsem padl na pravého! Svěřim ti něco do komise; chop se tohoto dítěte a běž je hodit do vody. Byl bych to vykonal sám, ale řeka je dosti daleko a cítím se dnes večer trochu unaven.

SELSKÝ CHÁM: Fakt je, že jsme měli dnes odpoledne úmorné vedro.

VELMOŽ: Nuže! Tady máš hrst zlatáků a pospěš! Ach, byl bych zapomněl. Přivaž mu kolem krku těžký kámen.

SELSKÝ CHÁM: Ó, to je zbytečné. Ve svém věku určitě neumí plavat.

VELMOŽ: Učiň, co ti říkám! (*Stranou*) Ten troup neví, že to dítě je syn potápěče . . . a tak z atavismu . . . člověk nikdy neví.

PRVNÍ A POSLEDNÍ DĚJSTVÍ

P ř i z n á n í

O dvacet let později. V příbytku selského cháma.

SELSKÝ CHÁM (*na smrtelném loži*): Přístup blíže, Izabelo, cítím, že mé poslední vydechnutí se už kvapem blíží. Odhalím ti tajemství

tvého zrození. Je tomu už dvacet let (jak ten čas letí!), bohatý velmož mě pověřil, abych utopil dítě. Já ale neměl odvahu vykonat tak ukrutný zločin. To ubohé neviňátko bylo tak roztomilé ve svém povijanu, že jsem se rozhodl je přijmout za své. Jen abych je lépe skryl a uchránil před jakýmkoliv pátráním, jsem měl geniální myšlenku přestrojit je za děvče. Dítě pak vyrostlo, oděno v ženských šatech v naprosté nevědomosti o svém skutečném pohlaví. A to dítě, Izabelo, to jsi ty! Ano, dnes se to máš dovědět: „Má dcero, jsi chlapec!“

IZABELA (*se zhroutí*): U čerta! To jste mě nemohl upozornit dříve?! . . . Mám milence!!!

O p o n a

Fregolitto

PRVNÍ DĚJSTVÍ

K r á l o v n a s e b a v í

Scéna představuje vnitřek Nesleské věže v roce 1314.

KRÁLOVSKÝ SUPERINTENDANT NAD ORGIEMI (*ke kapitánovi halapartníků*): Od chvíle, co jsem představil Markétě Burgundské potulného herce Fregolitta a jeho snoubenku tanečnici Vesuvii, je královna jako vyměněná. Ona, obvyklé tak chmurná, se teď může rozsypat bujným veselím. Noc co noc chodí do Nesleské věže, nejdříve přihlíží půvabným tancům sličné Vesuvie a pak tráví dlouhé hodiny uzavřena s Fregolittem. Víte zajisté, že Fregolittův hlavní talent spočívá v tom, že se umí rychle proměňovat díky přestrojení a hrát frašku nebo drama, jehož všechny postavy předvádí sám.

KAPITÁN HALAPARTNÍKŮ: To vím.

KRÁLOVSKÝ SUPERINTENDANT NAD ORGIEMI: A právě toho zvláštního nadání královna využívá, aby si vytvořila iluzi, že přijímá ve svém loži všechna velká jména historie, mrtvá nebo živá. Každé noci si Fregolitto nasadí masku, jakou královna žádá a . . . Ale tiše! Už je tady se svou sestrou Blankou Burgundskou, družkou svých orgií.

MARKÉTA BURGUNDSKÁ: Běžte mi pro Fregolitta, honem pánové!

Superintendent a kapitán odejdou.

BLANKA: V koho budeš chtít, aby se ti proměnil dnes v noci?

MARKÉTA BURGUNDSKÁ: V nikoho. Už mám dost té milostné komedie. Vychutnala jsem střídavě v náručí toho herce přestrojovatele polibky galského hrdiny Vercingetoriga, objetí Chilperika, Klevise i prudký útok Karla

Lysého. Poznala jsem krátké objetí Pipina Krátkého a hrdina Roland se potěšil s mým tělem. Musím přiznat, že Fregolitto ztělesňoval ty četné role jako svědomitý umělec, obměňoval svou hru a přetavoval se dokonale v postavu, kterou představoval. Tak třeba v roli Dagoberta se objevil v mém loži se spodky naruby a v postavě Klotara III. chrápal celou noc a odmítl sebekratší objetí pod záminkou, že tento monarcha byl „král bu-dižkníčemu“. Ale ta hra, která mě ještě včera bavila, mě dnes už nebaví. Chci něco nového. Tady je. Opusť nás.

Blanka odejde.

FREGOLITTO: Posílala jste pro mne, madame?

Mám se dnes představit ve vašem loži s rysy Karla Velikého nebo Klodiona Strápatého?

MARKÉTA: Nikoli, Fregolitto. Už dosti proměn. Unavuje mě spát se slavnými muži. Abych zpestřila paletu svých rozkoší, toužím dnes v noci spát v náručí obyčejného pořízka . . . (*upře na Fregolitta ohnivý pohled*) . . . jako jsi ty, Fregolitto!

FREGOLITTO (*vyskočí*): Jakže, madame, vy toužíte . . .

MARKÉTA (*nyvě*): Ano, toužím po tobě . . .

FREGOLITTO: Ale, madame, to je nemožné! Jsem zasnouben s cudnou Vesuvií. Nechci jí být nevěrný!

MARKÉTA: Zbláznil ses? Což jsi nesdílil již několikrát mé lože v podobě slavných osobností?

FREGOLITTO: Hrál jsem roli na objednávku, byla to ryze řemeslná záležitost. Ale sdílet vaše lože v mé vlastní podobě? Ne, nikdy! To by znamenalo zředit mou Vesuvií!

MARKÉTA: Prokláté! Ty mi vzdoruješ? Já ti ukážu, zač je toho loket, dávat přednost lásce tanečnice před objetím královny!

(Zvoni)

Objeví se kapitán halapartníků.

Kapitáne, shromáždíte sedmdesát halapartníků z Nesleské věže před světničku Vesuvie. Chci a nařizuji, aby vašich sedmdesát halapartníků vniklo jeden po druhém do komůrky tanečnice a provedli tam dílo zneuctění! Domluvila jsem! Jděte!

Kapitán odejde.

FREGOLITTO: Ó, to neuděláte! To je nemožné! . . .

MARKÉTA: Ticho! A abych měla jistotu, že má pomsta byla správně provedena, zúčastním se té galantní podívané tajným kukátkem, proraženým ve zdi!

FREGOLITTO: Slitování . . . Vyhovím vám . . .

MARKÉTA BURGUNDSKÁ: Příliš pozdě! Markétin polibek nesmí nikdo odmítnout! Odejděte!

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Strašlivá pomsta

Scéna představuje komůrku Vesuvie.

TANEČNICE VESUVIA: Je to děsivý přízrak? Běda, nikoli, je to hrůzná skutečnost! Už přes čtyři hodiny se střídají chlipní halapartníci bez přerušení v mé komůrce a nutí mě jeden za druhým podstupovat nejhlubší ponížení! Není už naděje! Mé zneuctění je dovršeno!

HLAS MARKÉTY (*za zdi*): Ano, dovršeno, správně jsi řekla! Mých sedmdesát halapartníků završilo své dílo! Teď si běž za svým snoubencem, cudná Vesuvie. Mohu opustit svou neviditelnou pozorovatelnu.

TANEČNICE VESUVIA: Ó, hanebnice! Byla to Markéta Burgundská, žárlivá na mého snoubence. Sedmdesátý halapartník, když byl dovršil své odporné poslání, se chystá opustit mou komůrku. (*Vzlyká*) Ó, nešťastná Vesuvie! Už nejsi více hodna Fregolittovy lásky!

SEDMDESÁTÝ HALAPARTNÍK: Nevzlykej, Vesuvie, jsi stále hodna svého snoubence!

TANEČNICE VESUVIA: Ó, ten hlas! Ale nekla-mou mě smysly? To je . . .

FREGOLITTO (*strhává falešný plnovous, paruku a svou halapartnickou čapku*): Ano, jsem to já, tvůj Fregolitto!

TANEČNICE VESUVIA: Co to má znamenat? Nechápu . . .

FREGOLITTO: Pochopíš, Vesuvia mia! Když jsem zvěděl, jak strašlivá muka ti zchystala Markéta, vpadl jsem do předsíně, kde se

shromáždilo sedmdesát halapartníků připravených vniknout postupně do tvé komůrky. Vrhli jsem na zem balóněk ukradený v tajné královnině laboratoři a z rozbitého balónku se vyvalily po předsíni výpary silného narkotika. Díky antisoporofiku, které jsem neopomenul spolknout, jsem zůstal jediný vzhůru uprostřed usnuvších halapartníků. Tehdy, neztrácejte ani vteřiny, abych oklamal Markétu, která číhala v skrytu, jsem se jal provádět svůj zoufalý plán. Přinesl jsem si svůj koš falešných vousů a paruk všeho druhu. S rychlostí v přestrojování, která mi vynesla přívlastek „Muž tisíce tváří“, jsem na sebe navlékl uniformu jednoho spícího halapartníka a tak se mi podařilo měněním paruky a vousu při každém novém halapartnickém převtělení sehrát zcela samotnému bez umdlení – ale za cenu jakého nadlidského úsilí – těch sedmdesát rolí až do konce! Konečně opustila Markéta Burgundská svou pozorovatelnu, netuší v nejmenším podvod. Jsme zachráněni! Půlnoc bije na zvonici Nesleské věže, pojd', má Vesuvie! Prchnem z této prokleté věže! Pojd'!

TŘETÍ DĚJSTVÍ

N e v d ě k

Scéna představuje pokoj v zájezdním hostinci o hodinu později.

Fregolitto a Vesuvia se ukládají do postele.

FREGOLITTO: Podařilo se nám utéci z Nesleské věže a nebyli jsme zabití. Konečně jsme v bezpečí v tomto hostinském pokoji. Jaký úporný večer! Klesám spánkem! Dobrou noc, má Vesuvie! (*Otočí se a okamžitě usne*)
TANEČNICE VESUVIA (*zklamaným hlasem*): Ó, ten nevděčník, usne a ani nedokáže své Vesuvii svou lásku!

O p o n a

Cidovo manželství aneb tatínkův vrah

Camické drama o dvou dějstvích

PRVNÍ DĚJSTVÍ

R o d r i g u v n á v r a t

DON DIEGO:

Rodrigu, když vracím se od granadských bran,
kdes Maura udolal co čacký kapitán,
tebe a Chiménu král sňatkem spojil rád by
a chtěl by požehnat těm sladkým poutům svatby.
Tys otce Chimény zabil, toť pravda věru,
a záštím navždy měls naplnit jeho dceru,
však záští zdolaly mocnější lásky síly.
Hle tu je!

CHIMÉNA:

Rodrigu, vracíš se mi, můj milý,
a sláva svoji zář ti kolem hlavy lije!

RODRIGO:

Tys odpustila mi?

CHIMÉNA:

Ta stará historie?

Pravda, můj otec pad osudně ranou tvoji,
však událo se to v čestném, zákonném boji.
On vlepil políček na Diegovu líci,
tys jeho krví smyl hanbu znesvěcující.
A neblahou tu smrt když oplakávám znova,
pak nezazlívám ti, toť chyba tatínkova.
Mrzuté vzpomínky ať spí už pevným snem,
nechme tu příhodu a mluvmе o jiném.
Rci mi, jak v pustinách, kde zlato písek střídá,
dobył sis přízvisko Campeadora, Cida!

RODRIGO:

Mé činy vylíčit, Chiméno, znamená,
povznést se v epice až nad Theraména!
Však jednu příhodu ti budu vyprávět,
jak málem opustil jsem náš pozemský svět.

CHIMÉNA:

Hrůza, tys málem pad?

RODRIGO:

Ano, když jízda Maurů
jakoby ďábelsky vtělenu do Kentaurů
mě rázem napadla ze všech stran jatagany.
Tisíc těch lupičů napích můj meč, ty rány!
Řek jsem si: Zvítězils, když jejich vůdce zrádně
vylezl na palmu a odtud mířil na mě.
Chybí mě, prchá, řve, tuší svou záhubu.
Můj oř se za ním hnál, chyt Maura do zubů
a Saladýnem jak hlávkou salátu třás,
mrštil s ním, připravil mi chlapa na doraz.
Seskočím a utnu vyraziv třikrát hurá
tu hlavu Maurovu na fousek přesně u ramene,
kde končí krk! Můj rapír rádící
toho dne změnil poušť v rozsáhlou márnici.
Boj skončil, nebylo už s kým bych bojoval.

DON DIEGO:

Ta deklamovánka je z anno dazumal,
však starou písničku pět znovu přípustné je,
zvlášť když jsi hrdina a zpěv jak od Corneille!

CHIMÉNA:

Co Maurky, když zřely, že vítězem jsi v klání,
nepokusily se přivést tvé srdce k vzplání?
A břišním tancem snad nesvedly tě ty ženy?
Tím tancem, jehož střed je pupek obnažený
a který Arabům je vstupem v onom kraji
k Mohamedovu ráji?

RODRIGO:

Ano, však já jsem ti svou věrnost odprísah.
Plály pro mne jak vích, já se střeh domu práh
kde tančí, překročit,
mě pupky vířící nemohly zotročít!
Ctnost duší vznešených nezlomí nikdy nic,
ni pupek tanečnic!

CHIMÉNA:

Hořím, můj hrdino, dát ti už ruku svoji.

DON DIEGO:

Však král vás před dvorem už zítra slavně spojí.

RODRIGO:

Tak, že jsi sirotkem mi nevyčteš už více?

CHIMÉNA:

Kdybys byl porubal mé bratry, tety, strýce,
celou mou rodinu, mého psa Aloindora,
přec milovala bych svého Campeadora.

RODRIGO:

Mou vinou při svatbě bude chybět můj tchán.
Kéž zapomeň už, že rukou mou byl sklán,
kéž láska rozzáří ti štěstím opět zrak!

Ó, vidíš přec můj žal!

CHIMÉNA:

Ach, neber si to tak!

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Výčitky a prozřetelnost

RODRIGO:

Tak už tři měsíce, Chiméno milovaná,
jsme svoji. Náhle však od včerejšího rána
řek bych, že láska tvá teď už tak něžná není,
již v době líbánek jsem chutnal v opojení,
když jsme se houpali v Benátkách na gondole
pod Mostem Vzdechů. Však jaká to změna role
po návratu jsi teď stále víc mrzutá,
a když můj polibek ti slétá na ústa,
náhle se zachvěješ a tvá ústa se bojí
mých úst, jež touží jen, až se s tvým retem spojí!
Nemáš mě ráda už? Mluv, moje srdce sílí,
a chtěl bych zvědět vše.

CHIMÉNA:

Odpusť, Rodrigo milý,
já trpím víc než ty, když tě zřím nešťastného,
jsem celá změněná, co vidina snu zlého
mnou zmitá noc co noc!

RODRIGO:

A jaký je to sen?

CHIMÉNA:

Toť otcův přízrak, jenž mě měří nasupen
a opakuje mi: „Hanebné, jak se chová
Chiména zbožňující vraha tatínkova,
on laská tvé tělo tou rukou vražedníka,
jež kdysi vedla kord, jenž do srdce mi vniká!
Kdo otce zabil ti, k tomu se záští chová!
Ne, nesmíš milovat záhubce tatínkova!“

RODRIGO:

Tatínkova záhubce! On věru přehání,
toť lživá vidina, prelud a zklamání,
jež vyvolal tvůj mozek horoucí!

CHIMÉNA:

Žel, je to pravda pravdoucí!
Noc co noc mě jeho příšerný přízrak mámí,
a když se probudím, než uznat nezbyvá mi,
že plnou pravdu má, a byt' byl třeba zlatý,

už z úcty nutno se vyhnout záhubci táty!

RODRIGO (*dopáleně*):

Souboj je pro oba stejný díl rizika,
já nejsem žádný vrah! Toť nudná muzika,
změň desku! Však tise, někdo jde . . .

SLUHA (*vstupuje*):

U vrat je, milostpaní,
dueña jménem Papula
od vrat by se nám nehnula,
chce vidět paní Chiménu, a bez meškání!

CHIMÉNA:

Papula? Ques aso? . . . Uved'te hned tu paní!

RODRIGO:

Odejdu . . .

CHIMÉNA:

Zůstaň.

RODRIGO:

Má přítomnost nevhodná je.

CHIMÉNA:

Před tebou, Rodrigu, nechovám žádné taje.

RODRIGO:

Nu budiž.

SLUHA (*ohlašuje*):

Papula!

DOÑA PAPULA (*vstupuje*):

Pojď na mou hrud', má milá!

CHIMÉNA (*užaslá*):

Co?

DOÑA PAPULA:

Dvacet let! Dnes jsem se domů navrátila
své dítě spatřit zas. Chiméno, každý rys
tvé tváře je obraz, jímž matka byla kdys.

CHIMÉNA:

Má matka?

PAPULA:

To jsem já!

CHIMÉNA:

Ne, zemřela má máti,

když na svět přišla jsem.

PAPULA:

Omy! Mě kázal hnáti

hrabě Gormas, můj choť, tvůj otec zuřící,
našel mi v pokoji psaníček krabici
od spousty milenců. A vztekem posedlý,
že povinnosti mě na cesty odvedly,
rozhlásil a pozděj jako zoufalstvím jatý
ohlásil moji smrt a vzal si černé šaty

a měl se raději obléci do žluti
jak holobrádek, jenž propadne zhloupnutí.
Já nasadila mu, statnému bojovníku,
to, co je ozdobou na čele statných býků!

CHIMÉNA (*důstojně*):

Ó, čelo netupte mrtvého otce, paní.
Takové potupě se sám dceřin stud brání.
Tím nevyvedete mě z děsivého pekla.

PAPULA:

Neměla jsem tě s ním, tenkrát jsem s jiným
pekla,
byl to můj milenec, torero Vozembouch,
který mě jednou . . . učinil matkou . . .

CHIMÉNA:

Co slyším?

PAPULA:

Střežila jsem tajemství jak v hrobě
jen k tvému prospěchu a nic netušil hrabě.
A po těch dvacet let, jež trávila jsem v dáli,
jsem byla potichu, aby tě vychovali.
Však jen jsem zvěděla, že don Gormas je fuč, i –
hned přichvátala jsem sevrít tě do náručí!
Chiméno, pojď ke mně!

CHIMÉNA:

Ó matko!

(*Obejmou se*)

PAPULA:

Ty, můj zeti,

nic nevyčítej mi, milujte se, mé děti,
je dceřou torera z Granady, ubohý,
zahynul napíchnut za střeva na rohy.

RODRIGO:

Já tedy nezabil jsem otce Chiméně?

PAPULA:

Caramba, ne, pravý podlehl v aréně!

CHIMÉNA (*radostně*):

Nuž Diegovi jdem zvěstovat na to tata,
že ten, ježž Diego sklál, nebyl vůbec táta!

RODRIGO:

Tak dík mé spanilé a stehnolehké tchýni,
té šťastné noviny půvabné poselkyni,
jež k štěstí našemu si vzala milence,
radostně rozpletem dramatu pletence!

PAPULA:

Ted' bez výčitek už žijte, vy moje zlata!

CHIMÉNA:

Jak by ne! Nebyl to můj táta!

VŠICHNI:
Hej hola! Nebyl její táta!!!

O p o n a

Robinsonova láska aneb **Pátkova oběť**

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Milostná korespondence

Scéna představuje příbytek Robinsona Crusoe v Londýně.

ROBINSON: Po báječných dobrodružstvích, která proslavila mé jméno, jsem mohl opustit svůj ostrov a vrátit se do vlasti. Už deset let žiju šťasten se svým věrným sluhou Pátkem a se svým drahým papouškem. Pátek je ženat a je otcem šesti dětí, které postupně pokřtil na Pondělí, Úterý, Středu, Čtvrtek, Sobotu a Neděli. Ale tady přichází.

PÁTEK: Dobrý den, milý chlebobárče.

ROBINSON: Štatečný Pátku! Tvá rodinka se teď těší stále dobrému zdraví?

PÁTEK: Ano, pane. Můj malý Čtvrtek v pondělí trochu postonával, ale protože má pevné zdraví svého otce Pátka, byl Čtvrtek už v úterý úplně zdrav.

ROBINSON: Dělalji všichni dobrotu a činí se?

PÁTEK: Běda, nikoli, pane! Je mezi nimi jeden, který nemá moc rád práci.

ROBINSON: Který?

PÁTEK: Neděle. Nechce nic dělat a myslí jen na to, co by špatného vyvedl svým bratříčkům. Podívejte se, pane, víte, že moje děti chodí střídavě na oběd k paní tetě Pátkové. A vidíte, v pondělí ten zatracený Neděle, místo, aby počkal až na něho přijde řada, a to ve středu, klidně odstrčil Sobotu, který chodí v pondělí a tak se v úterý pohádal Čtvrtek se Sobotou, který ustoupil Neděli v pondělí a chtěl v úterý jít k obědu místo Čtvrťka, a . . .

ROBINSON: Prosím tě, zaraz, můj milý Pátku!
Tvoje rodinné historcky jsou příliš složité!
A pověz mi raději, vykonal jsi důležité po-
slání, které jsem ti svěřil? Přesl jsi pod zám-
kem Lorda Podezřívavce?

PÁTEK: Ano, pane.

ROBINSON: Výborně. Můžeš jít.

Pátek odejde.

Ach, jaký vzácný a oddaný služebník! Dík Pátkovi a jeho rodince mohu určovat mi-
lostná dostaveníčka choti Lorda Podezřívav-
ce aniž vzbudím podezření toho žárlivého
manžela. Když máme schůzku na úterý, pošlu
dítě toho jména, aby se prošlo pod okny jeho
zámku. Když zatoužím spatřit svou milova-
nou ve čtvrtek, pošlu malého Čvrtka. Má
drahá milenka zná všechny Pátkovy děti
a přichází dík této nenápadné milostné ko-
respondenci na schůzky ve stanovený den.

Pátek dnes přešel pod zámek, neboť na zít-
řek, na pátek, zvu svou milovanou do našeho
hnízdečka lásky.

PÁTEK (*vstupuje a podává Robinsonovi dopis*):
Je tu pošta, pane.

ROBINSON (*když si dopis přečte*): Proklatě!
Anonymní přítel mě varuje, že prý Lord
Podezřívavec sleduje už od včerejška nená-
padně svou choť. Ten žárlivý manžel má odjet
za čtyři nebo pět dní na lov na lišku, ale než
odjede na venkov, chce se přesvědčit o věr-
nosti své ženy! A já určil své milované dosta-
veníčko na zítra, na pátek! A přijde-li, bude
z toho ostuda, skandál! Musím najít za kaž-
dou cenu prostředek, jak ji varovat! Ale jak to
provést? Nemožno ji upozornit dopisem, ne-
boť její podezřívavý manžel číhá na její ko-
respondenci! Co jěn vymyslet, aby se dově-
děla, že naše schůzka je odložena o týden, po
odjezdu jejího manžela? Co vymyslet?

PÁTEK (*po dlouhé chvíli pracných úvah*): Ó, můj
milý pane, uklidněte se! Ještě dnes dostane
choť Lorda Podezřívavce zprávu! Pane, za-
chráním čest vaší milenky!

DRUHÉ DĚJSTVÍ

S m y s l s m r t i

Scéna představuje cestu.

PÁTEK: Můj dobrý pán Robinson Crusoe mě
kdysi zachránil před strašlivou smrtí. Nastala
chvíle, kdy mohu projevit svou vděčnost a zá-
roveň zachránit čest jeho milenky. Hle, tady
je už zámek Lorda Podezřívavce. Zámecká
paní je u svého okna, ale není mi možno ji va-
rovat ani posunkem, protože už vidím pode-
zřívavé oko jejího manžela, který ji kradí sle-
duje za záclonou! Co počít? (*Zpozoruje
dostavník a „poštu“, které přijíždějí cvalem
po cestě*) Ó, mám nápad! Znamená to smrt!
Ale je to jediný prostředek. Vrhněme se pod
kola dostavníku! Provedu-li to chladno-
krevně, obratně, pak musí mít můj nápad
s trochou štěstí úspěch a zámecká paní po-
chopí smysl mé smrti! (*Vrhne se pod kola do-
stavníku, který ho přejede, stejně jako pošta*)

CHOŤ LORDA PODEZŘÍVAVCE (*ve svém
okně*): Nebesa! Nešťastník! Ó, hrůzný po-
hled! Proč se Pátek vrhl pod ty těžké povozy?
Jeho tělo leží na cestě rozsekáno na kousky!
Tragický pohled! Za jakým účelem to udělal?
(*Uvažuje a náhle*) Ó, rozumím všemu! Ó,
jaká vznešená oběť! Chápu smysl Pátkovy
smrti! Chce mě upozornit, že schůzka v pá-
tek se ruší, že se odkládá na později! Ano, je
to tak, není o tom pochyb! (*Počítá rozptýlené
kousky Pátka na zemi*) Jedna, dvě, tři, čtyři,
pět, šest, sedm, osm: Od pátku za týden!

O p o n a

Dcera chudého akrobata

aneb

úspěšné léčení

PRVNÍ DĚJSTVÍ

K o n s u l t a c e

Scéna představuje ordinaci lékaře lidumila.

LÉKAŘ LIDUMIL: Dnes je den, kdy ordinuji zdarma. (*K laskavěmu sluhovi*) Uved'te chudáky.

NEMAJETNÝ AKROBAT (*vstupuje*): Dobrý doktore, jsem povoláním akrobat. Má dcera, kterou tu mám s sebou a s níž jsem se k vám přišel poradit, vykonávala povolání „schodištní krotitelky“.

LÉKAŘ LIDUMIL: Schodištní krotitelky?

NEMAJETNÝ AKROBAT: Ano! Koupil jsem ve výprodeji starého lva, slepého a bázlivého, ale neměl jsem dost peněz, abych koupil klec. Tehdy mě napadlo konat představení dům od domu.

LÉKAŘ LIDUMIL: Dům od domu?

NEMAJETNÝ AKROBAT: Ano! Požádali jsme vždy domovníka o dovolení uspořádat představení drezury pod schody. Všichni nájemníci naklonění přes rampu se účastnili představení a házeli nám dvousuváky. Ach, to byly zlaté časy!

LÉKAŘ LIDUMIL: Odvahu! Pokračujte!

NEMAJETNÝ AKROBAT: Běda! Jednoho dne – osudná roztržitost – uvedla má dcera lva do klece zdviže. Zdvíž sjela. Má dcera se zachránila, ale náš ubohý lev byl doslova rozplácnut a změněn na předložku před postel.

LÉKAŘ LIDUMIL: To vše je velké neštěstí, ale až dosud nevidím . . .

NEMAJETNÝ AKROBAT: Uvidíte. Od tragické smrti svého lva se má ubohá dcera stala neurasteničkou. Jala se číst a znovu číst jedi-

ný svazek, z něhož se skládá naše skromná knihovna. A jak neustále četla stejnou knihu, to ubohé dítě začalo stonat na plíce.

LÉKAŘ LIDUMIL: Na plíce? Protože četla stále stejnou knihu? A co to bylo za román?

NEMAJETNÝ AKROBAT: Dáma s kaméliemi. A nakazila se, chápete . . .

LÉKAŘ LIDUMIL: Chápu. Poslechnu si mladou „schodištní krotitelku“. (*Výšetřuje ji*) Máte pravdu, vaše dcera je na nejlepší cestě k tuberkulóze.

NEMAJETNÝ AKROBAT: Co udělat, abych ji zachránil?

LÉKAŘ LIDUMIL: Je jediný prostředek. Odjeďte na Azurové pobřeží.

NEMAJETNÝ AKROBAT: Běda! Nemám peníze! Jsem chudý akrobat, který si stěží vydělá na živobytí na náměstích. Ach, mé ubohé dítě je ztraceno, zcela ztraceno! (*Odejde s dcerou*)

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Pro záchranu dcery

Scéna představuje veřejné prostranství.

NEMAJETNÝ AKROBAT: Můj koberec je prostřen na tomto veřejném prostranství. Má pevná hrazda je vztyčena. Nastala chvíle, kdy nutno vzít bubínek a přilákat pozornost zevlounů radostným bubnováním. Nemám peníze a nemám ani šminky, abych si načervenil svůj paňákový nos. Ale mám nápad. Ženo, půjč mi kolíček na prádlo. (*Štípne se do nosu kolíčkem na prádlo*) Tak, teď mám nos jak se patří červený. (*Slzy bolesti mu vyrazí z očí*) Překonejme bolest, abychom bavili dav. Směj se, paňáco!

ŽENA NEMAJETNÉHO AKROBATA: Začíná pršet. Nikdo se nezastaví, aby sledoval tvou práci na hrazdě.

NEMAJETNÝ AKROBAT: Naše nebohé dítě žalostně kašle. Věru potřebovala by zdravý vzduch a slunce! Ó, to je nápad!

ŽENA NEMAJETNÉHO AKROBATA: Copak?

NEMAJETNÝ AKROBAT: Zachráním naši

dceru. (*K dceři*) Pojď, drahé dítě. Vezmi si deštník a sedni si tady před hrazdou na skládací stoličku.

DCERA NEMAJETNÉHO AKROBATA: Ano, otče! (*Bere si deštník a sedá si na skládací stoličku*)

NEMAJETNÝ AKROBAT: Dobře. Doktor řekl, že potřebuješ slunce. Nuže, vylezu na svou pevnou hrazdu a provedu . . .

ŽENA NEMAJETNÉHO AKROBATA: Co?

NEMAJETNÝ AKROBAT: Veletoč zvaný „slunce.“ (*Točí se prudce na hrazdě*)

ŽENA NEMAJETNÉHO AKROBATA (*na-dšena*): Slunce. Dítě, zavři deštník a otevři slunečník.

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Otcovo šílenství

Scéna představuje veřejné prostranství.

ŽENA NEMAJETNÉHO AKROBATA: Už tři měsíce dělá můj manžel každý den dvě hodiny „slunce“, aby vyléčil naši dceru.

DCERA NEMAJETNÉHO AKROBATA: Jsem téměř vyléčena, už nekašlu.

NEMAJETNÝ AKROBAT: Léčba už přinesla zázračné výsledky. Ale nastala chvíle tvé sluneční lázně. Vystupuji na svou pevnou hrazdu.

DCERA NEMAJETNÉHO AKROBATA: Sedám jako obvykle s otevřeným slunečníkem.

NEMAJETNÝ AKROBAT: Nepřibližuj se příliš. Víš, že jsem tě tuhle málem uhodil, jak dělám slunce.

ŽENA NEMAJETNÉHO AKROBATA: Otec má pravdu. Mohla by sis uhnat úžeh.

Nemajetný akrobat provádí veletoch zvaný „slunce“.

ŽENA NEMAJETNÉHO AKROBATA: Už tři hodiny víří můj manžel závratně ve veletochi na hrazdě. Marně ho voláme. Nezastavuje se . . . Zevlouni se sbíhají ze všech stran.

DCERA NEMAJETNÉHO AKROBATA (*k davu*): Otec ztratil rozum! Zastavte ho! Kdo ho zastaví?

POLICISTA JOSUE (*rozráží dav*): Já!
Policista Josue zastaví slunce.

O p o n a

Tvrdošíjný lovec

PRVNÍ OBRAZ

Domovní schůze

Scéna představuje domovnickou loži.

PRVNÍ TICHÝ A NESPOKOJENÝ NÁJEMNÍK:

Pánové, shromáždili jsme se všichni v této loži, abychom protestovali proti štvanicím, které pořádá v bytě nájemník ze čtvrtého poschodí domu, kde bydlíme.

DRUHÝ TICHÝ A NESPOKOJENÝ NÁJEMNÍK:

To je pekelný hluk po celý den. Bezhlavé pádění, převrácený nábytek, vytrubování na lovecký roh!

TŘETÍ TICHÝ A NESPOKOJENÝ NÁJEMNÍK:

Ten lovec ze čtvrtého patra je jenom nechutný šprýmař.

DOMOVNÍK:

Ne, není to šprýmař. Je to zruinovaný šlechtic. Kdysi vlastnil rozsáhlé pozemky, na nichž vášnivě lovil. A když přišel o všechno, uchýlil se do toho bytu ve čtvrtém patře se starým oddaným služebníkem, který mu dělá společnost a slouží mu dobrovolně za štvanou zvěř.

TIŠÍ A NESPOKOJENÍ NÁJEMNÍCI (sborem):

Dobrovolně za štvanou zvěř?

DOMOVNÍK:

Ano. Ten zatvrzelý lovec se nedokázal obejít bez své oblíbené kratochvíle. A jeho starý služebník dohnal svou oddanost až tak daleko, že se nechá prohánět po bytě jako opravdový jelen.

ČTVRTÝ TICHÝ A NESPOKOJENÝ NÁJEMNÍK:

Ten nájemník ze čtvrtého patra nemá zřejmě všech pět pohromadě.

DOMOVNÍK:

Ne. Vím z bezpečného pramene, že ten zruinovaný šlechtic byl stížen šílenstvím naráz, když se dověděl o smrti Ludvíka XVI., kterou mu pečlivě skrývali.

PÁTÝ TICHÝ A NESPOKOJENÝ NÁJEMNÍK:

To vše je velmi dojemné, ale nemůžeme přece už dál snášet takový kravál v domě. Poslyšte, slyšíte ho? Ten jeho zatracený lovecký roh, až se třesou okna v celém domě.

ŠESTÝ TICHÝ A NESPOKOJENÝ NÁJEMNÍK:

Tihle aristokraté si myslí, že si mohou všechno dovolit! Já, pánové, jsem jen prostý zatloukač hřebíčků do kyselého zelí . . .

TIŠÍ A NESPOKOJENÍ NÁJEMNÍCI (sborem):

Zatloukač hřebíčků do kyselého zelí?

ŠESTÝ TICHÝ A NESPOKOJENÝ NÁJEMNÍK:

Ano, je to mé povolání. Ano, přidávám hřebíček do kyselého zelí pro jednu velkou továrnu. A já, jen prostý proletář, obyčejný dělník, zatloukám hřebíček do kádí se zelím kladívkem z měkké plsti, abych nerušil klid svých sousedů.

TIŠÍ A NESPOKOJENÍ NÁJEMNÍCI (sborem):

Poctivý a tichý pracovník!

SEDMÝ TICHÝ A NESPOKOJENÝ NÁJEMNÍK:

Nastala chvíle, kdy je nutno učinit energické opatření, aby ty štvance ve čtvrtém patře přestaly.

ZÁLUDNÝ NÁJEMNÍK:

Pánové, našel jsem prostředek, jak se zbavíme toho zatvrzelého lovce. Podařilo se mi získat jeho důvěru. Jsem pozván na zítřejší štvance. Počítám, že mu vyvedu kousek jak já to umím, a to ho vyléčí navždy ze štvance v kvartýře a vytrubování na roh. Mějte jen do zítřka strpení.

DRUHÝ OBRAZ

Štvance

Scéna představuje byt zatvrzelého lovce.

ODDANÝ SLOUŽÍCÍ (uvádí Záludného nájemníka):

Pojďte dál, pane. Můj pán vás už očekává, aby vypustil jelena.

ZÁLUDNÝ NÁJEMNÍK:

Vypustil jelena?

ODDANÝ SLOUŽÍCÍ:

Ano, jako každého rána si přivázu věšák z jeleních parohů. (S melancholickým úsměvem) Přivázu si ho na hlavu a mému nebohému pánovi to přináší iluzi někdejších honů. Ale tady už přichází.

TVRDOŠÍJNÝ LOVEC: Přišel jste přesně na sraz loveců. Zatroubím, aby vypustili jelena. *(Zaduje naplno do svého rohu)*

Oddaný služebník si přidělá věšák na hlavu a vymrští se s poskoky přes pokoj.

A teď, kdo ušve zvíře! Štvanice začíná! Trádarará, trádarará! *(Vrhne se se Záludným nájemníkem ve stopách sloužícího s parohy)*

ZÁLUDNÝ NÁJEMNÍK: Už dvě hodiny se žene plným cvalem za vašim domácím jelenem. Už sotva popadám dech!

TVRDOŠÍJNÝ LOVEC: Trpělivost! Však ho dostaneme! Podívejte se, pozor! Zvíře se pouští přes řeku.

ZÁLUDNÝ NÁJEMNÍK: Přes řeku?

TVRDOŠÍJNÝ LOVEC: Ano. Už překročil lavór s vodou, který představuje řeku. Však ho dostihneme! Jsme mu v patách! Trádarará! Trádarará!

ZÁLUDNÝ NÁJEMNÍK: Už couvá k nočnímu stolku.

TVRDOŠÍJNÝ LOVEC: Je v úzkých!

ODDANÝ SLOUŽÍCÍ: Ach, bože! Za chvílku zazní halali a já si zapomněl vzít román na pokračování! Skočím si pro něj. Hned jsem zpátky.

ZÁLUDNÝ NÁJEMNÍK: Román na pokračování?

TVRDOŠÍJNÝ LOVEC: Ano, jakmile je uštván, můj oddaný sloužící si rychle přečte úryvek z románu na pokračování a to ho vždycky hořce rozpláče. A tak je iluze dokonalá. Připadá mi to, jako bych viděl jelena ve smrtelné úzkosti, když mu vyrazí slzy.

ODDANÝ SLOUŽÍCÍ *(přibíhá)*: Už jsem tu, pánové, už jsem tu! *(Zaujme své místo, čte úryvek z románu a vypukne v pláč)*

TVRDOŠÍJNÝ LOVEC: *☪* Zatroubím halali. *(Zaduje do loveckého rohu)*

ZÁLUDNÝ NÁJEMNÍK *(ironicky)*: Jen si trubte po libosti. Abych vám udělil lekci a abyste přestal se svými směšnými štvanicemi, vystihl jsem okamžik, kdy jste nedával pozor, natřel jsem náustek vašeho rohu lepidlem, které lepí všechno, i železo. Ať taháte jakkoliv, ať se namáháte sebe zoufaleji, abyste odtrhl nástroj od rtů, drží pevně. Sbohem! *(Odchází)*

TŘETÍ OBRAZ

O s v o b o z e n í

Stejná dekorace.

ODDANÝ SLOUŽÍCÍ: Už dlouhé hodiny se vyčerpávám marným úsilím, jak odtrhnout lovecký roh od rtů mého pána. Slyším za dveřmi ironické výbuchy smíchu nájemníků z domu.

NÁJEMNÍCI *(za dveřmi)*: Vychutnáváme svou pomstu. Vyčerpáváš se zcela marným úsilím, oddaný služebníčku. Neosvobodíš svého pána.

ODDANÝ SLOUŽÍCÍ: Že neuspěji? To uvidíme. Trpělivost, pane, vrátím se. *(Vyběhne z bytu)*

NÁJEMNÍCI: Oddaný služebník pádí po schodech jak splašený. Kam se žene? Má už dost zápolení s rohem? Opustí svého pána?

ODDANÝ SLOUŽÍCÍ *(se vrací)*: Ne, neopustím svého pána. Osvobodím ho díky této krabičce, kterou jsem koupil. *(Otevře krabici a jejím obsahem potírá rohovinu, z níž je lovecký roh)*

NÁJEMNÍCI: Čím to u čerta potírá roh?

ODDANÝ SLOUŽÍCÍ: Prostředkem proti rohovité kůži, kuřím okům, výrůstkům . . .

NÁJEMNÍCI: Prostředkem proti rohovité kůži?

ODDANÝ SLOUŽÍCÍ: Ano, prostředkem, po němž rohovina, kuří oka, atd. okamžitě odpadnou. *(Odtrhuje roh od rtů svého pána)*

O p o n a

Opilcovo dítě aneb malý mstitel

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Ubohá matka, ubohé dítě

Scéna představuje ubohý příbytek.

HODNÉ DÍTĚ (*samo*): Kdyžtě byla pracovala bez chvilky odpočinků po celý boží týden, má ubohá matka se odebrala odevzdat sedm tisíc zhotovených potítek pod paží do svého konfekčního podniku. Co zatím můj nehodný otec se opíjí po hospodách na starém městě.

UBOHÁ MATKA (*vchází*): Již jsem zpátky. Mé drahé dítě, uškubla jsem ze své hubené mzdy několik krejcarů, abych ti koupila tuto skromničkou hračku.

HODNÉ DÍTĚ (*si bere hračku*): Ó, to je ovčín s malým ovčáčkem, s malou ovčáčkou, s malými ovečkami s růžovými pěníčkami a se zelenými stromečky na kulatých dřevěných podstavečcích!

UBOHÁ MATKA: Dnes máme sobotu. Tvůj hanebný otec se vrátí opilejší než obvykle. To zase padne ran v našem ubohém příbytku.

HODNÉ DÍTĚ: Ach, kdyby mi bylo sedm nebo osm let, to bys viděla, jak rychle bych tě osvobodil z područí tvého katana. Četl jsem v novinách, do nichž balíš své dílo, o hrdinských činech těch hodných dětí, které proženou otcí hlavu kulí, aby osvobodily svou matku, nebo které probodnou dýkou matku, aby osvobodily otcí. Příklad těch malých mstitelů mě pronásleduje ve dne v noci. Ale běda! Je mi teprve šest a půl. Revolver by byl ještě příliš těžký pro mé útlé dětské ručky.

UBOHÁ MATKA: Drahoušku! Smiřme se s osudem. Snášejme bez reptání urážky, ústrky

a rány tvého hanebného otce. Jdi spat. Já půjdu do vedlejšího pokoje, abych šla celou noc potítka. (*Odejde do vedlejšího pokoje*)

HODNÉ DÍTĚ (*samo*): Je slyšet vrávorající kroky po schodech. To je můj otec hanebník. Bude chtít jako obvykle vniknout do pokoje, kde pracuje má matka, aby ji omráčil ranou boty. Ach, ne, už je toho příliš. Cíš trpělivosti překypěla. Postavím se na její obranu.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Surovec

Stejná dekorace.

HANEBNÝ OTEC (*vstoupí vrávoraje*): Kde je matka?

HODNÉ DÍTĚ: Matka pracuje v pokoji vedle, aby vydělala náš chléb vezdejší.

Hanebný otec zamíří k pokoji, kde pracuje matka. Hodné dítě mu roztaženýma rukama zahrazuje cestu.

Hanebný otče, neprojdeš!

HANEBNÝ OTEC: Já že neprojdou, červe?

HODNÉ DÍTĚ: Ne! Bij mě, když jsi tak zlý, ale neznásilňuj matinku!

HANEBNÝ OTEC (*bije syna*): Tumáš! Tumáš! Tumáš! (*Když zpozoruje ovčín*) Ovce? Ovce v mém domě? Tak, já ti ukážu, jak si vedu s ovce! (*Rozdupe ovčín*)

HODNÉ DÍTĚ (*se slzami v očích*): Můj ubohý ovčín! (*Stranou s radostí*) Ó, štěstí! Můj hanebný otec, znaven rozdupáním ovčína, se natáhl na postel. Spí už hlubokým spánkem bezstarostného hovada. Matka nebude dnes večer bita. Ó, kdy připadnu na to, jak ji osvobodit trvale? Kdy? Snažme se něco najít.

HANEBNÝ OTEC (*ze sna nahlas*): Ovce v mém domě? ... Ovce!

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Nápad dítěte

Stejná dekorace. O hodinu později.

HODNÉ DÍTĚ: Můj hánebný otec stále spí. Ani strašlivá bouře, která vypukla, ho nevzbudila. Hrom strašlivě burácí a má ubohá matka šije potítka ve vedlejší místnosti. Ach, jaká to strašlivá noc pro dítě teprve šestapůlleté! Už půl hodiny hledám prostředek, jak zachránit matku před katanem, který z ní činí mučednici.

HANEBNÝ OTEC (*nahlas ze sna*): Ovce? . . .
Ovce v mém domě!

HODNÉ DÍTĚ: Netvor mluví ze spaní. Ó, mé ubohé malé ovečky! V sinavých zásvitcích blesků vidím svůj ovčínek, který otec tak nelítostně rozdupal. Jen jeden malý stromek unikl zkáze. (*Sebere ho*) Ó, je to pokyn Prozřetelnosti? Náhlá myšlenka bleskla mou hlavou dítěte. Právě jsem našel prostředek, jak se zbavit toho hanebného otce a manžela. Vykročme potichoučku a postavme stromeček z mého ovčina na čelo mého spícího otce. (*Staví stromeček na čelo opilce*) V jedné školní knížce jsem četl, že blesk zabíjí osoby, které si stoupnou pod strom za bouře. Vzdalme se. (*Vzdálí se*) *Zazní strašlivý úder hromu. Blesk se sveze na stromeček a rozdrť hanebného otce.*

UBOHÁ MATKA (*přiběhne*): Nebesa! Co se to děje?

HODNÉ DÍTĚ: Maminko, buď šťastná! Tatíček je na uhel!

O p o n a

Věno osiřelé dívky

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Hadrářovo srdce

Scéna představuje hadrářovu chýši.

STARÝ HADRÁŘ (*k synovi*): Ubohá dívka, kterou jsme našli omdlelou na sněhu a kterou jsme donesli do skromné chýše se probírá z mdlob.

SIROTA: Kde to jsem? Ach, už tuším, dobří lidé! Vy jste mě sebrali v opuštěné uličce, kde mě Vikomt Šunt omámil chloroformem.

SYN HADRÁŘE: Omámil vás chloroformem?

SIROTA: Ano. Bídník se zmocnil váčku, který jsem nosila na šňůrce kolem krku a který obsahuje ústřici, kterou mi odkázal můj otec než zemřel.

OBA HADRÁŘI (*společně*): Ústřici?

SIROTA: Ano. Perlorodou ústřici. To je celá historie. Poslyšte! Je tomu už hodně dávno, jistý předek mého otce se právě chystal vysrknout ústřici, když zpozoroval uvnitř skořápky nádhernou perlu. Jeho horečně rozechvělá ruka už sahala po drahocenné perle, když se ústřice náhle zavřela. Všechno jeho úsilí, jak znovu otevřít ústřici, zůstalo bezvýsledné. Nebylo ani pomyslení rozbít ji, neboť nárazem by se perla rozdrtila na prach. Předek mého otce prožil celý svůj bědný život po boku této ústřice, která obsahovala celé jmění, ale kterou nemohl otevřít. Ten chudák třel nouzi a než zemřel, odkázal svou perlorodou ústřici dědovi mého otce, kterému se také nepodařilo ji otevřít a odkázal ji po smrti svému synovi, to jest otci mého otce. Ten nebyl o nic šťastnější než jeho předchůdci. Zemřel v bídě a můj otec se stal dědicem osudné ústřice. Tehdy mě Vikomt Šunt, když se dověděl o perlorodé ústřici, požádal o ruku v naději,

že se mu tu prokletou ústřici podaří otevřít. Odmítla jsem svou ruku tomu lačnému šlechtici. Vikomt Šunt odešel rozzuřený a zapřisáhl se, že se ústřice zmocní jakýmkoliv prostředky. Můj ubohý otec zemřel krátce na to. Než zemřel, předal mi perlorodou ústřici: „Zde je tvé věno, mé drahé dítě“, pravil, „ted' mohu klidně zemřít“. Když jsem pochovala svého ubohého otce a zašila ústřici do vāčku, který jsem si pověsila kolem krku, odešla jsem z otcovské podkrovní komůrky. Bez jediného groše jsem bloudila městem, když této noci mě Vikomt Šunt, který na mne číhal ve stínu, omámil chloroformem v pusté uličce a uloupil mi perlorodou ústřici. Díky vám, počestní hadráři, jsem nezemřela zímou ve sněhu. Díky, ó díky vám! (*Vypukne v pláč*)

SYN HADRÁŘE: Neplačte, slečno. Našlo-li se srdce aristokrata dosti podlé, aby oloupilo ubohou bezbrannou sirotu, najde se, to vám přísahám, srdce hadráře dosti vznešené, aby navrátilo ukradenou ústřici sirotě zpět!

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Tváří v tvář

Scéna představuje podzemní brloh.

VIKOMT ŠUNT: Už jsou tomu tři roky, co jsem uloupil osiřelé dívce ústřici. A dosud se mi osudnou ústřici nepodařilo otevřít. Noc co noc sestupuji do tohoto podzemního brlohu a zde, vzdálen vřívavých pohledů, podstupuji strašné úsilí, abych rozpojil skořepiny toho listožábrého měkkýše. Ale neztrácejme času: započneme opět svou úmornou práci.

SYN HADRÁŘE: (*se náhle vynoří*): Ted' si to spolu vyřídíme, pane Vikomte! Konečně, po tolika letech trpělivého hledání, jsem objevil vaši tajnou skrýš! Ted' změníme své síly!

VIKOMT ŠUNT (*pohrdavě*): Viš vůbec, s kým mluvíš, tupče?

SYN HADRÁŘE: Ach, jen žádné urážky, pane Vikomte! V této chvíli sociální přehrady zmi-

zely a v tomto podzemním brlohu jsou jen dva muži, kteří si stojí tváří v tvář: počestný hadrář a bídák! A vězte, pane Vikomte, že počestný hadrář by nevyměnil svou nůši za váš zneuctěný erb! Nuže, dost zbytečných slov. Vraťte mi ústřici osiřelé dívky!

VIKOMT ŠUNT (*drzejší než poplužní dvůr*): Ta ústřice mi patří!

SYN HADRÁŘE: To je lež, pane Vikomte. Ten drahocenný měkkýš v sobě chová věno osiřelé dívky. Ostatně tato fotografie vás dorazí. (*Ukáže mu fotografii*)

VIKOMT ŠUNT: Běda! Fotografie ústřice! Jsem ztracen!

SYN HADRÁŘE: Ano, fotografie ústřice, kterou mi svěřila osiřelá dívka, aby vedla mé pátrání.

VIKOMT ŠUNT: Nuže, partie je ztracena. Nezbyvá než spáchat sebevraždu. (*Spáchá sebevraždu*)

SYN HADRÁŘE (*odnáší si ústřici*): A nyní poštěme vrátit věno osiřelé dívce.

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Znovunalezené štěstí

Scéna představuje chýši hadráře.

SYN HADRÁŘE: Ubohá malá siroto! V den, kdy jsem vám přinesl zpět perlorodou ústřici, jste mi slíbila, že se stanete mou ženou, když se mi podaří otevřít ty prokleté skořepiny.

SIROTA: Ano, v ten den budeme šťastni! Ale je tomu už půl roku, co je ústřice zde a vy jste dosud neměl úspěch. To je k zoufání!

SYN HADRÁŘE: Běda! Můj otec zemřel v důsledku strašlivého úsilí, které podstoupil, aby otevřel tu vražednou ústřici! A já marně hledám prostředek, nic nenacházím! Už deset dní nespím, abych našel nějakou myšlenku. Už se vzdávám. Nemohu dál! (*Hledí na ústřici ležící na stole*) Ach! Proklatá ústřice. Přinášíš neštěstí každému, kdo se k tobě přiblíží!

SIROTA: Ó zázrak! Pohléd'te, ústřice se otevírá

dokořán. Drahocenná perla se objevuje mezi jejími dvěma chlopněmi. Jsme bohatí! Ale jak se ten zázrak udál?

SYN HADRÁŘE: Není to žádný zázrak. Chápu vše. Zmožen už nespavostí zívám, když dovolíte, několikrát. Zívání, když dovolíte, je nakažlivé. Ústřice nemohla odolat a její chlopně se otevřely k zívnutí, jež přivolala sama Prozřetelnost.

O p o n a

Dokonalá žena

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Tragické stěhování

Scéna představuje byt.

MANŽEL: To jsem měl báječný nápad, že jsem rozřezal veškerý náš nábytek na malé kousky, jako cvičení v trpělivosti. Teď nám to umožní vystěhovat se nenápadně před kvartálem. Odnal jsem dnes ráno na několikrát téměř všechny náš nábytek do nového bytu, kam se stěhuju.

DOKONALÁ ŽENA: Domovnice si ničeho nevšimla?

MANŽEL: Ničeho. Víš dobře, že kousky našeho skládacího nábytku nejsou větší než kostky cukru. Snadno se skryjí po kapsách. Domovnice mě viděla vycházet. Netušila, že odnáším v kapsách převlečnicku naši postel a stůl z jídelny.

DOKONALÁ ŽENA: Ale uzněj, že to není existence! Jsi kus lenocha! Udělal bys lépe, kdybys pracoval, abys mohl platit činži a ty si místo toho vytahuješ kapsy stěhování nábytku.

MANŽEL: Já a lenoch! Ach, nerouhej se, ženo. Uvědom si, že v každém novém bytě, kde bydlíme, strávím téměř dva a půl měsíce stěhování našeho kostičkového sektoru. Lenoch! Sotva dám všechny nábytek dohromady a už musím myslet na rozebrání, abychom se mohli znovu stěhovat! Lenoch!

DOKONALÁ ŽENA: Neplácej tolik a pracuj! Musíš ještě rozebrat 17 625 kousků zrcadlové skříně a 5 452 kousků nočního stolku.

MANŽEL: Není času nazbyt. *(Pomocí kleštěček na cukr rozebírá kousek po kousku zrcadlovou skřín)* Tak a je to rozebráno.

DOKONALÁ ŽENA: Dobrá. Zabalím zrcadlovou

skříň do těchhle starých novin. *(Počítá kousky než udělá balík)* Počet souhlasí. Noční stolek si rozstrkej jako obvykle do kaps svrchníku a jdem.

MANŽEL: Jdeme. *(Jak strká noční stolek do kaps, upadne mu několik kousků)*

DOKONALÁ ŽENA: Seber to, ty nešiko! Má to jedenáct prstů a nic mu to není platný.

MANŽEL: Nežertuj, má drahá! Je to má chyba, že mě příroda obdařila jedním prstem navíc?

DOKONALÁ ŽENA: Mlč, domýšlivče! Máš sice o prst víc, ale jsi ještě linější než druzí.

MANŽEL: Ale . . .

DOKONALÁ ŽENA *(pohrdavě)*: Mlč, špendlíková hlavičko!

MANŽEL *(vyletí)*: Špendlíková hlavička! Tahle urážka, a vy to víte, mě může rozlítit na nejvyšší stupeň. *(Vrhne se na svou ženu, sevře jí nos louskáčkem na ořechy a zavře jí ústa kleštičkami na cukr. Dokonalá žena padá zadušená)*

MANŽEL *(se vzpomíná)*: Člověk by se nikdy neměl dát unést hněvem! *(Bere pilu a rozřezává svou ženu na kousky. Pak zabalí kousky do novin)* Teď bude nutno rozptýlit kousky mé ubohé ženy po různých opuštěných čtvrtích. To je klasická metoda. A není nad klasiku. *(Chystá se odejít)* Ach, zapomněl jsem balíček s naší zrcadlovou skříňí. Každá maličkost mě úplně vyvede z míry. *(S balíčkem obsahujícím jeho ženu v pravici, s balíčkem obsahujícím zrcadlovou skříň v levici a s nočním stolem v kapsách svrchníku opouští byt)*

DRUHÉ DĚJSTVÍ

V ý č í t k y s v ě d o m í

Scéna představuje pustou čtvrt. Je noc.

MANŽEL: Rozhodil jsem několik kousků mé ubohé ženy do příkopu u hradeb. Vypil jsem už moc alkoholu na kuráž. Tady je výčep, tam se napiju . . . pít, jen pít, pořád jen pít! *(Vstoupí vrávoraje do hospody. O dvě minuty později vyjde a vrávorá ještě více)* Mé truchli-

vé dílo je skončeno. Odeberme se do svého nového bytu. Cítím, jak mi už výčitky svědomí zaplavují duši a zmrazují srdce. Je to celkem dosti přirozené. *(Odchází a třímá stále v ruce balíček obsahující zrcadlovou skříň)*

TŘETÍ DĚJSTVÍ

S l a d k á d r u ž k a

Scéna představuje nový byt.

MANŽEL *(vstoupí)*: Tak to je nový byteček. Co nevidět se rozední a já začnu skládat nábytek. V tomhle balíku jsou kousky zrcadlové skříně. *(Začne skládat kousky dohromady)* Ruka se mi chvěje, temní se mi zrak. Asi jsem moc pil . . . moc pil . . . moc pil. *(Dále skládá)* Má práce se chýlí ke konci. Už jen tři kousky zasadit na místo. Pracuji zcela mechanicky . . . nic už nevidím . . . síla zvyku. Pil jsem . . . moc jsem pil . . . Tak! Poslední kousek. Zrcadlová skříň je sestavena!

DOKONALÁ ŽENA: Ty musíš být ale zřízen, když mě pokládáš za zrcadlovou almaru!

MANŽEL *(náhle vystřízlivěl)*: Nebesa! Má žena! Chápu vše! Po zločinu jsem pil na kuráž. A spletl jsem si balíčky! Rozhodil jsem kousky zrcadlové skříně a složil jsem dohromady svou ženu!

DOKONALÁ ŽENA: Cože! Ty jsi rozhodil kousky zrcadlové skříně! Ach, já to říkala, že nejsi k ničemu! Ale to už musí být největší pitomec ze všech lidí a první ze všech opilců, aby rozházel po ulicích zrcadlovou skříň z dubu, imitaci z měkkého dřeva!

MANŽEL: Ale . . .

DOKONALÁ ŽENA *(ve výbuchu hněvu)*: Mlč! Kdybys nepil, tak se to nestalo a nezaměnil jsi balíčky!

O p o n a

Kleštěnec z pralesa

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Návrat průzkumníka

Scéna představuje průzkumníkův byt.

ŽENA PRŮZKUMNÍKA (sama): Očekávám návrat svého manžela. Vrací se dnes z průzkumných cest po pralesích. Ale už slyším dupat boty . . . To je on!

PRŮZKUMNÍK (vstoupí a obejmě ženu): Dobrý den, ženo. Polévka je na stole?

ŽENA PRŮZKUMNÍKA: To je všechno, co mi dokážeš říci po tak dlouhé cestě panenskými pralesy?

PRŮZKUMNÍK: Ach, ty panenské pralesy! Nejsou už vůbec panenské! Kde jsou ty časy, kdy si průzkumník, když chtěl vniknout do panenského pralesa, musel natřít celé tělo vazelinou! Dnes je takový panenský prales úplně veřejný lesík! Všichni cestovatelé tam pronikají bez námahy, ale obezřelý průzkumník si navléká raději anglický nepromokavý plášť, než se tam odváží. Mimochodem, musím ti šetrně sdělit špatnou zprávu: jsem vykleštěn.

ŽENA PRŮZKUMNÍKA: Vykleštěn?

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Ne, vykleštěn. Když jsem prozkoumával jeden z těch proklatých panenských pralesů, přihodilo se mi mrzuté dobrodružství. Jedné noci mě ve spánku přepadl houf opic a odvedly mě jako zajatce k svému kmeni. Mezi těmi opicemi se našel šimpanz, kterému se podařilo utéci z americké laboratoře na omlazování opičími žlázami podle Voronova. To odporne zvíře v té laboratoři s napodobivým pudem vlastním svému plemeni odkoukalo, jak provádějí chirurgové transplantace žláz. Opičí kmen, který mě zajal, měl za krále velmi starého gorilího samce. Aby navrátil svému vla-

daři mládí, opičák uprchlý z laboratoře mi odňal pohlavní žlázy a voperoval je obratně gorilímu králi. Po této operaci mě opice propustily na svobodu.

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA: Nebesa! Co to slyším? Ale ty . . . Ty už nemáš . . .

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Běda! . . .

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA: To je strašlivé! A o to strašnější, že tvá mrzutá příhoda nám přiráží, mohu-li takový výraz ještě vůbec použít, dvířka k šťastné budoucnosti, připravuje nás o dědictví po tetě Viktorii!

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: O dědictví po tetě Viktorii?

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA:

Ano . . . Zemřela za tvé nepřítomnosti a odkazuje nám veškeré své jmění . . .

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Ó! To je radost!

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA (dokončuje): . . . s podmínkou, že budeme mít aspoň jedno dítě.

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Prokletí!

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA: Jaký osud! A já tě čekala celá rozehvělá touhou, abych vykonala poslední vůli tety Viktorie!

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Pozdě bych honit! Je nutno jednat! Odjízdim opět okamžitě! Zorganizuji tam dole expedici a probereme panenský prales všemi směry, abychom zajali krále opic!

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA: Ale jak ho poznáš? Všechny opice jsou stejné . . .

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Ne, ten byl plešatý, úplně plešatý, poznal bych ho mezi tisíci opic! Sbohem a kéž je mi nebe příznivo, abych opět našel své žlázy! (*Odchází v běhu*)

DRUHÉ DĚJSTVÍ

O dva roky později

Stejná dekorace.

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA: Už jsou tomu dva roky, co se můj manžel honí

po pralesích za svými pohlavními žlázami! Nemám od něho už žádné zprávy. Dospívám k smutné jistotě, že zahynul na svých nebezpečných pátráních v panenském pralese. Nedoufajíc více, že ho kdy spatřím, a také abych nabyla dědictví po tetě Viktorii, jsem se vzdala Chlípnému Proutníkovi ze Saint-Germainské čtvrti, který mě vytrvale obléhal svými naléhavými dotěrnostmi. Abych měla dítě, které mi přinese dědictví, utlumila jsem v sobě hlas výčitek a přemohla jsem odpor, který chovám k cizoložnému objetí! Šťastný výsledek odměnil mou strastiplnou oběť a v několika dnech budu matkou.

Ale co to slyším? . . . Boty dupou po schodech . . . Nebesa! Můj manžel! Jsem ztracena!

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK (*vstupuje*): Vracím se s prázdnou! (*Zpozoruje břicho své ženy*) Hrom a peklo! Co to vidím? Ach, bídnice!

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA: Slitování! Myslela jsem, že jsi mrtev! A kvůli dědictví po tetě Viktorii . . .

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Sis dala udělat dítě?

Zatímco já jsem marně probíhal panenským pralesem, abych našel své pohlavní žlázy, panice bylo pohodlnější . . .

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA: Ó, přísahám ti, že jsem se nevzdala z lásky! Ten, jenž posloužil, aniž to tušil, mým skrytým záměrům, není ani mladý ani krásný!

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Co na tom! Dítě, které se narodí, bude plodem cizoložství!

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA: . . . Ale . . . dědictví . . .

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Nestojím o ně za tu cenu! Nestojím o peníze pokálené zneuctěním! Prohlásím pravdu! Ale nejdříve planu pomstou ztrestat vašeho spoluvníka! Jeho jméno? Povolání? Bydliště? Státní příslušnost?

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA:

Ale . . . já . . . nemohu . . . já . . .

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK (*nelítostným hlasem*): Jméno? Povolání? Bydliště?

ŽENA VYKLEŠTĚNÉHO PRŮZKUMNÍKA: Je to . . . Chlípny Proutník ze Saint-Germainské čtvrti. (*Dává mu adresu*)

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK (*se vrhá ven*): Sbohem, paní! Jdu pomstít svou čest!

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Čest je zachráněna

Scéna představuje salón Chlípného Proutníka ze Saint-Germainské čtvrti.

CHLÍPNÝ PROUTNÍK: Co je to za rámus u mého vznešeného příbytku?

ZDĚŠENÝ SLUHA (*vstupuje*): Pane . . . Je to průzkumník . . . který . . .

CHLÍPNÝ PROUTNÍK: Manžel!

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: (*vstupuje jako vichřice*): Pane, rád bych si s vámi promluvil pár slov mezi čtyřma očima!

CHLÍPNÝ PROUTNÍK (*k sluhovi*): Nechte nás o samotě, Lafleure!

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Tušíte příčinu mé návštěvy?

CHLÍPNÝ PROUTNÍK: Pane, jsem šlechtic, a jsem vám k službám.

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Zabiju vás!

CHLÍPNÝ PROUTNÍK: To je vaše právo. Začněte tedy.

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Ano, ale nejdříve vám chci odhalit něco, po čem vám spadne hřebínek! Má žena se vám vzdala z čistě sobeckého zájmu. (*Vypravuje Chlípnému Proutníkovi své dobrodružství u opic a historii dědictví tety Viktorie*) Teď znáte tajemství chování mé ženy. Neučinila to zajisté ani pro váš vzhled ani pro vaše mládí, neboť čím více se na vás dívám, tím více se ptám, jak jste mi mohl nasadit parohy, vy, ubohý svrasklý Adonise!

CHLÍPNÝ PROUTNÍK: Ach! Promiňte pane! Nechme toho! Nedovolím vám, abyste pochyboval o mé mužnosti. Však mě stála dost peněz, abych na ni mohl být hrdý!

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Co tím chcete říci?

CHLÍPNÝ PROUTNÍK: Chci říci, že jsem zaplatil velmi drahο za operaci právě opačnou, než které vás podrobily opice.

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Jakže? Transplantovali vám žlázy z gorily?

CHLÍPNÝ PROUTNÍK: Ano, a vycpaná opice, kterou můžete spatřit tamhle na podstavci, když se otočíte, je ono zvíře, které seslala sama prozřetelnost a jemuž vděčím za omlazení své mužnosti.

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK (*se otočí a spatří vycpanou gorilu*): Nebesa! Ale já se nemýlím! . . . To je jistě on! Poznávám ho podle jeho dokonalé plešatosti! To je Král opic! To je lupič mých žláz!

CHLÍPNÝ PROUTNÍK (*zmaten*): Je to možné?

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Ano, je to on! Není o tom pochyb! . . . Ó, ale pak . . . když máte jeho žlázy . . . totiž moje žlázy . . . To znamená, že nemám parohy. . . a dítě je tedy moje! . . . Ano, moje! . . .

CHLÍPNÝ PROUTNÍK (*užaslý*): Zřejmě . . . snad . . .

VYKLEŠTĚNÝ PRŮZKUMNÍK: Tady není žádné „snad“! Cizoložství neexistuje! Čest je zachráněna! A já se budu moci ujmout bez uzardění dědictví po tetě Viktorii! . . . Ale . . . abych nezapomněl! . . . Musíte mi vrátit mé žlázy, pane! (*Křičí stále silněji*) Chci své pohlavní žlázy! Slyšíte! Vraťte mi mé žlázy! Nevyjdu odtud, dokud nedostanu zpět své žlázy!

CHLÍPNÝ PROUTNÍK (*důstojně*): Zbytečně křičíte, pane. Jsem čestný muž. Do týdne je dostanete zpět!

O p o n a

Uhranutí

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Milencova muka

HOTELOVÝ SLUHA (*uvádí cestující do pokoje*):

To je váš pokoj, pane. Z oken uvidíte přímo na nádherný řetěz Alp. Jestli se nechcete vyklánět z okna, abyste nechytl rýmu, najdete tady na stolku několik fotografií krajiny, kterou byste viděl, kdybyste otevřel okno.

TRAGICKÝ MILENEC: Na krajině nesejde. Není stavem mé duše. Přijel jsem do Švýcarska, abych unikl z Paříže, kde mě ničemná milenka klame se zuávem.

HOTELOVÝ SLUHA: Jestli má pán hoře lásky, pán by se měl poradit se slavným čarodějem v sousední vesnici.

TRAGICKÝ MILENEC: To je nápad. Už tam spěchám. Jak se ten čaroděj jmenuje?

HOTELOVÝ SLUHA: Říkají mu Vesnický věstec. *Tragický milenec odejde.*

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Kabalistická formule

Scéna představuje pokoj Vesnického věstce.

VESNICKÝ VĚŠTEC: Co si přejete, pane?

TRAGICKÝ MILENEC: Pomstít se.

VESNICKÝ VĚŠTEC: Pomstít se?

TRAGICKÝ MILENEC: Ano.

VESNICKÝ VĚŠTEC: Na kom?

TRAGICKÝ MILENEC: Na ženě.

VESNICKÝ VĚŠTEC: Na ženě?

TRAGICKÝ MILENEC: Ano, na ženě, která mě klame se zuávem.

VESNICKÝ VĚŠTEC: A chtěl byste zajít v pomstě tak daleko, že byste toužil i po smrti své milenky hanebnice?

TRAGICKÝ MILENEC: Ano, ale dále ne.
VESNICKÝ VĚŠTEC: Uhrnutí vám skýtá praktickou možnost, jak se pomstít bez nejmenšího rizika.
TRAGICKÝ MILENEC: Co je to uhrnutí?
Mluvte!
VESNICKÝ VĚŠTEC: Budu mluvit. Ale nejprve by od vás bylo velmi milé, kdybyste položil na tácek na krbu padesátifrankovou bankovku na dílo „Azylu astrální noci“.
TRAGICKÝ MILENEC: Azyl astrální noci?
VESNICKÝ VĚŠTEC: Ano, pro bludné duchy.
TRAGICKÝ MILENEC (*klade bankovku na tácek*): Tady je. Teď mluvte.
VESNICKÝ VĚŠTEC: Uhrnutí je možno provést dvojím odlišným způsobem. Nejprve první způsob, hlásaný Nostradamem.
TRAGICKÝ MILENEC (*netrpělivě*): Jaký je ten první způsob hlásaný Nostradamem?
VESNICKÝ VĚŠTEC: Nuže: Koupíte bez smlouvání srdce krávy úplně mrtvé a která se jen jednou otelila. Srdce strčíte do pytle zhotoveného z kůže mrtvé narozeného srněte a nezapomenete je posypat špetkou země sebrané v mraveništi. Koupíte pak, stále bez smlouvání, struhadlo, které si dáte do levé boty a vrátíte se domů aniž se ohlédnete za sebe. Když budete doma, rozstrouháte na kravské srdce tři vlasy patřící osobě, kterou chcete uhranout. Zamícháte pak do rozstrouhaných vlasů morek z třetí tlapy krtka, který pobýval dva dny pod jazykem člověka stíženého horečkou. Pak spálíte stovku včel, které smícháte s popelem kaštanu a hodíte tento prášek na srdce krávy. Přitom hryžete jablko utržené večer před Svatým Řehořem. Pak vezmete jehlici na pletení, která nebyla nikdy použita, a když jste ji pečlivě omočil v krvi dudka, probodnete srdce krávy směrem k východu. V téže chvíli má uhrnutá osoba rovněž probodnuté srdce, i kdyby se skrývala na druhém konci světa. Vidíte, že je to jednoduché.
TRAGICKÝ MILENEC: Ano . . . ale není jiný prostředek?
VESNICKÝ VĚŠTEC: Je ještě druhý způsob. Právě jsem vám uvedl metodu Nostra-

damovu. Ale té se dnes už moc neužívá. Moderní čarodějníci věci zjednodušili. Dnes stačí probodnout fotografii osoby, jež má být uhrnuta, na místě srdce a odříkávat přitom kabalistickou formuli. Hlavní je pracovat stále v naprosto temné místnosti.

TRAGICKÝ MILENEC: Tahle druhá metoda se mi líbí.

VESNICKÝ VĚŠTEC: Nuže, tady je kabalistická formule napsaná na panenském pergamenu. Dvě stě franků.

TRAGICKÝ MILENEC: Abych ukojil svou pomstu, nehledím na výlohy. Tady jsou. (*Platí, bere kabalistickou formuli a odejde*)

TŘETÍ DĚJSTVÍ

U h r a n u t í

Scéna představuje hotelový pokoj tragického milence.

TRAGICKÝ MILENEC: Půlnoc je tady! Hodina čar a kouzel. Kabalistickou formuli jsem se naučil nazpaměť. Zakoupil jsem jehlu na pletení, která dosud nesloužila. Zbývá zhasit světlo a probodnout fotografii nevěrnice. Konečně tedy mohu zchladit svou pomstychtivost. (*Zhasne*)

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

O m y l

Stejná dekorace, ráno.

TRAGICKÝ MILENEC (*se probouzí*): V této chvíli je má hanebná milenka jistě mrtva v náručí zuáva. Uhrnutí se muselo zdařit. Probodl jsem její fotografii, když jsem nejdříve odříkal kabalistické zaklínadlo.

HOTELOVÝ SLUHA: Ranní čokoláda pro pána.

TRAGICKÝ MILENEC: Nemám dnes ráno hlad.

Snězte si ji.

HOTELOVÝ SLUHA (*bere fotografii na ko-*

berci): Ach! Pán by měl dávat pozor a neprobodávat fotografii naší krajiny!

TRAGICKÝ MILENEC: Jakou fotografii?

HOTELOVÝ SLUHA: Pán probodl jednu fotografii alpského pásma, jaké dáváme do všech cizineckých pokojů.

TRAGICKÝ MILENEC: U ďábla! Zmýlil jsem se snad? (*Vyskočí z postele, vytrhne probodnutou fotografii z rukou sluhy*) Proklatě! Spletl jsem se ve tmě! Já myslel, že beru fotografii mé hanebné milenky a probodl jsem panoráma Alp. Rychle, oblečme se a pojďme zjistit výsledek mého omylu. (*Spěšně se obléká*) Já uhranul horu! (*Odchází zdrcen*)

PÁTÉ DĚJSTVÍ

Uhranutá hora

Odehrává se před horou.

TRAGICKÝ MILENEC: Tady přede mnou je hora, kterou jsem omylem uhranul. Není o tom pochyb! Uhranutí se dokonale vydařilo. Místo, které jsem probodl na fotografii, je rovněž proráženo na této hoře. V jejím boku zeje velká díra. (*Šílený pýchou*) Ach, mohu to říci, když pohlížím na své dílo: Jsem král čarodějů!

Moc mého fluida nezná už mezí! Jsem napříště pánem vašich osudů. Jsem nejmocnější uhranovač na světě, neboť jsem uhranul horu, neboť jsem ji prorazil tak snadno jako hroudu másla! Pospěšme k Vesnickému věštci, abych mu ukázal své dílo, své uhranutí, jedinečné v análech čarodějnictví. Ale nejprve se zeptejme toho mladého pastýře, který střeží své ovečky, jak se jmenuje horský štít, který jsem uhranul. (*K mladému pastýři*) Rci, mladý pastevče, jak se jmenuje horský štít, který se tyčí před námi?

MLADÝ PASTEVEC: To je Simplon.

TRAGICKÝ MILENEC: Já jsem prorazil Simplonský tunel!

O p o n a

Dítě století

aneb

skandální rodina

Je večer o Novém roce. Rodiče malého Otouška a Marcelka pozvali jako každý rok strýce Césara, tetu Uršulu a bratrance Gastona. Celá rodina je už shromážděna u stolu, jen Otoušek a Marcelek se neukazují.

MATKA: Vsadím se, že si ještě hrají se svou Dokonalou tiskárnou pro děti. Po celý den se od ní neodtrhli.

OTEC: Dětem se mají dávat praktické a užitečné dárky, na nichž se poučí. Proto jsem Otouškovi a Marcelkovi daroval jako hlavní dárek příruční tiskárnu. Je tam všechno, písmo všeho druhu, barva, papír. Kompletní vybavení. (*Triumfálně*) Já věděl, že je to zaujme. Nic tak děti nebaví, jako vědecká hračka! Aspoň od nich máme pokoj.

OTOUŠEK A MARCELEK (*přiběhnou v té chvíli, mávají potíštěnými papíry a napodobují kameloty. Obíhají jídelnu a vykřikují*): Dítě století! Čtete večerník Dítě století! Právě vyšlo: Zvláštní vydání! Senzační odhalení!

OTEC: Co to vykřikujete?

OTOUŠEK A MARCELEK: Vyvoláváme noviny, které jsme vytiskli ve své nové tiskárně.

A oba malí kameloti podávají každému z členů rodiny jedno číslo.

Potěšený otec začne číst nahlas.

OTEC (*čte z novin*): Už je toho dost! I dětská trpělivost má své meze! Už dva roky nevěříme na Ježíška! K čemu ta směšná komedie nehodná dítěte věku vědy a pokroku. Ještě jednou: Už je toho dost!!!

Oto a Marcel.

Rodiče na sebe pohlédnou zděšeně.

STRÝC CÉSAR (*vyletí náhle prudce a mává číslem Dítěte století*): To je hanebnost! To je hanebnost! (*Čte*)

ZE SOUDNÍ SÍNĚ. Podareň pán. Strýc

César prošel trestním řízením před dvaceti léty, poněvadž se dopustil přestupků proti mravopočestnosti. Tatínek to onehdy tvrdil mamince. Bylo by dobře, kdyby ten nechutný nemrava zanechal napříště svých mravokárných lekcí!

TETA URŠULA (*vyletí téměř současně*): Hrůza! Hrůza! Vrchol hanebnosti! Já vás vydědím. (*Čte*) NEKROLOG. Tatínek řek, že v den pohřbu tety Uršuly zakřepčí na její počest divoký tanec!

Zděšený otec neví co odpovědět.

MATKA (*s hrozným výkřikem, křičí a hrozí otci pěstí*): Bídáku! Hanebníku!!! (*Čte*) Skandál na obzoru. Služka bude matkou. Kdo je svůdcem? Tatínek, nebo příručí odnaproti? Naše pátrání . . .

Strašlivý hluk. Strýc César, teta Uršula a matka se překřikují. Otec se marně pokouší pronést uklidňující slova, ale náhle sám vypukne v děsivé vzteklé řvání.

OTEC (*čte*): Matčin pád. Po tatínkově odchodu. Návštěvy bratrance Gastona. Matka líbá a objímá bratrance Gastona na chodbě. – Zajímavá odhalení.

V té chvíli pokládá provinilá matka za vhodné omdlít. Bratranec Gaston se dává na útěk a strhne ubrus i s příbory. Otec, strýc César a teta Uršula dále řvou. Vstoupí služka, poděšena.

SLUŽKA: Milostpaní! Milostpane! Před domem je srocení lidí. Celá čtvrť si rve z ruky listy potíštěného papíru, které Otoušek a Marcelek vyhazují z okna salónu!

O p o n a

Vor „MEDÚZY“ aneb ztroskotání a gastronomie

PRVNÍ DĚJSTVÍ

O t y l í t r o s e č n í c i

Scéna představuje palubu Kotlety.

KAPITÁN KOTLETY: Brázdím moře na svém drahém korábu Kotletě, pokřtěném tak, protože pendluje mezi Côte d'Azur a Côte d'Ivoire a vůbec mezi všemi kótami celého glóbu.

HLAS HLÍDKY: Vidím na obzoru cosi jako vor Medúzy!

KAPITÁN KOTLETY: Leťme na pomoc těm bedným trosečnickům! Kotleta se záhy přiblíží k novému voru Medúzy. Příliš pozdě! Dvanáct trosečnicků leží mrtvo na osudném voru!

LODNÍ LÉKAŘ (*skloněn přes vroubení*): Ach, nikoli, kapitáne. Oni spí. Poslouchejte, až sem je slyšet řezavé zvuky jejich chrápání.

KAPITÁN KOTLETY: Hrom do Brestu! Máte pravdu! To je poprvé – čestné slovo starého mořského vlka – co slyším trosečníky chrápat na voru ztraceném uprostřed oceánu!

LODNÍ LÉKAŘ: Fakt je, že nevypadají nijak ztrápeně. Tlustí a tuční, svěží pleť!

KAPITÁN KOTLETY: Naši námořníci přirazili v šalupě k voru. Třesou spáči, kteří se probouzejí, protahují. Přepravují je na palubu Kotlety.

Kapitán dává uvést trosečníky do kabiny.

Lodní lékaři, odeberte se k trosečnickům. Řekněte mi, zda je možno je vyslechnout.

Lodní lékař se vzdálí a vrací se o několik okamžiků později.

LODNÍ LÉKAŘ (*ke kapitánovi*): Prosili mě, abych je nechal v klidu vytrávit a začali zase

chrápat jako když pilou řeže! Nicméně než zase usnuli, jeden z těch podivných otylých trosečníků mi podal palubní deník, psaný každodenně na voru a ten nám, jak se zdá, podá vysvětlení tajemství.

KAPITÁN KOTLETY: Sestupme do kabiny, abychom se seznámili s palubním deníkem voru Medúzy. Pojdme. (*Sestoupí do podpalubí*)

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Palubní deník

Scéna představuje kapitánovu kabinu.

KAPITÁN KOTLETY: Zahájí četbu palubního deníku. (*Čte*)

7. října. Svatý Medard se potopil. Posádka a kapitán se vzdalují v záchranných člunech, když předtím nahnali pasažéry na vor ve spěchu sroubený. Je nás třicet cestujících na palubě voru, bez vody a potravin jakéhokoliv druhu. Jestliže nepotkáme do osmačtyřiceti hodin nějakou loď, jsme odsouzeni prožít znovu strašlivou tragédii voru Medúzy.

8. října. Žádná loď na obzoru. Hlad a žízeň nás týrají. Mistr kuchař ze Svatého Medarda, který je mezi námi, začíná pojídat obal své kuchařské knihy, kterou se mu podařilo zachránit.

9. října. Situace nezměněna. Hledíme na sebe lačnými pohledy. Lidožroutství je ve vzduchu! Náhle, když vidím kuchaře, který požívá několik stránek své Měšťanské kuchařky, zoufalá myšlenka vytryskne z mého třetického mozku. Je mezi námi hypnotizér-manipulátor z povolání. Vzpomínám si náhle, že na palubě Svatého Medarda uspával pro zábavu pasažérů jednoho ochotného námořníka, podal mu sklenici vody a nasugeroval mu, že je to sklenice bordeauxského vína. Uspaný námořník koštoval sklenici vody a luskal jazykem jakoby opravdu vychutnával saint-émilion z nejzastřenějšího sklepa. Když hypnóza dokáže vyvolat takové jevy, proč nezkusit provést

mou myšlenku! Sděluji svůj návrh hypnotizérovi a svým nešťastným druhům. Jde o to uspat pasažéry jednoho po druhém a nasugerovat každému z nich, že jí biftek s brambory a pije sklenku vína. Kdož ví? Snad je v tom naše spása!

10. října. Pokus se dokonale vydařil. Všichni cestující byli hypnotizérem uspani a každý snědl v hypnóze biftek s bramborem, zalitý sklenkou vína. Při probuzení nás přešlo svírání žaludku, jako kdybychom se byli opravdu dobře najedli. Hypnotizér sám se uspal tak, že upřel své oči do kapesního zrcátka. Pak jako on pro nás, pronesl jsem pro něho autoritativně větu: „Jste v restauraci, jíte biftek s bramborem a pijete sklenku vína. Jezte a pijte, chci to!“ Při probuzení mi hypnotizér prohlásil, že je nasycen, ale že biftek byl trochu tuhý. Žádná loď na obzoru. Moře je klidné.

11. října. Nic nového. Stejně menu jako včera: biftek, brambory a víno.

12. října. Mořský vzduch v nás budí pekelnou chuť k jídlu. Rozhodujeme se všichni svorně pro zpestření jídelníčku. Hypnotizér se poučil v kuchařské knize a nechává nás každého pozřít tyto chody: rozličné předkrmy, polévku Grécy, pečené sluky, salát z kozí brady, desert, likéry. Žádná loď na obzoru.

13. října – 1. listopadu: Stále žádná loď na obzoru. Moře je rozbouřené. Naše menu jsou stále bohatá a rozmanitá. Dnes jsme si pochutnali na výtečném kulibjaku se zelím, ragú z křepelek, lanýžích na víně a báječné kávové bombě!

6. listopad: Stále nic! Bolestně nás postihlo, že jsme ztratili tři naše druhy v utrpení, kteří zemřeli na žaludeční nevolnost po požití ragú z bobů a husího masa.

11. listopadu: Nic! Stále nic! Přes naši strašlivou situaci vůči hledě tloustneme. Moře bouřlivé. Severní vítr.

17. listopadu: Ještě nic! Je naším osudem zmítat se takto věčně mezi nebem a mořem? Několik trosečníků mělo dnes lehkou žaludeční nevolnost. Asi šťavnatý polední meloun.

9. prosince: Stále žádná loď na dohled! Naše situace je děsivá. Vor se začíná prohýbat pod naší tíží. Připravujeme pečlivě vánoční večeři.

25. prosince: Moře rozvlněné. Chystáme vánoce. Menu je vybráno znamenitě: ústřice a citron jako předkrm, osmažené jelito a hořčicová omáčka, husa s kaštany, nadívaná krůta, salát, švestkový puding, vína, likéry, šampaňské.

26. prosince: Jak hrozný den po vánocích! Ta malá tradiční slavnost, která tak pěkně začala, skončila jako opravdová katastrofa. Několik našich druhů opojených nadbytkem ušlechtilých vín při naší hypnotické štědrovečerní večeři se dostalo do hádky a v rozlíceném boji spadli do moře. Jiní, na mol opilí, nejdříve šněrovali chvíli po voru za zpěvu bakchických písní, pak ztratili rovnováhu a vydali se za svými kamarády do lůna vln. Smutný den po svátku! Je nás na voru už jen dvanáct. V podstatě je tato katastrofa snad zásahem prozřetelnosti, neboť při našem pokračujícím tloustnutí by se vor potopil pod naší vahou v nejbližších dnech.

2. ledna: Málem jsem se zadusil kostí mořského jazyku. A přece jsem hypnotizérovi doporučil, aby mi nasugeroval, že jím rybu bez kostí. Jeho roztržitost mě málem stála život. Kromě toho nic zvláštního. Dny plynou jednotvárně. Jíst, pít a spát, to je naše jediné zaměstnání. Několik z našich druhů si říká na žaludeční potíže. Což zahyneme všichni přejedením na tom pekelném voru Medúzy?

Tady palubní deník končí.

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Cynická reklama ce

Scéna představuje palubu Kotlety druhého dne.

KAPITÁN KOTLETY: Vzbudili se už otlí trosečníci?

LODNÍ LÉKAŘ: Ano . . . kromě hypnotizéra, který zemřel fluidiální vyčerpaností. Právě poobědvali. A tady už přicházejí.

SBOR OTYLÝCH A NESPOKOJENÝCH TROSEČNÍKŮ: Kapitáne, nemohl byste připojit k obvyklému obědu několik chodů? Oběd byl velmi hubený.

KAPITÁN KOTLETY (*bez sebe*): Hrom do Brestu! Ale vždyť vám dali polévku, dvoji maso, zeleninu, dezert a vy si ještě stěžujete!

SBOR OTYLÝCH A NESPOKOJENÝCH TROSEČNÍKŮ (*drze*): To je pěkné! Myslíte si snad, že jsme se na našem voru Medúzy spokojovali s takovým hubeným jídelním listkem?

O p o n a

Hlas jeho pána
aneb
hudba a spiritismus

PRVNÍ OBRAZ

H u d e b n í k ů v p a p o u š e k

Scéna představuje salón slavného spiritisty.

ŽENA SLAVNÉHO SPIRITISTY (*k svému choti*): Náš soused, nelítostný pianista, který mlátí od rána do večera bez ustání do svého pekelného klavíru, tě žádá, zda ho můžeš přijmout.

SLAVNÝ SPIRITISTA: Ať vstoupí.

NELÍTOSTNÝ PIANISTA (*vstupuje*): Pane, můj věrný papoušek Lazar zemřel před nějakou dobou. Nemohu se utěšit z jeho ztráty. Byl bych velmi šťasten, kdybyste mě pomocí spiritistického stolku mohl spojit s duší mého nebožtíka papouška.

SLAVNÝ SPIRITISTA: Nic snadnějšího. Byl váš papoušek poslušný?

NELÍTOSTNÝ PIANISTA: Až příliš. Nešťastné zvíře zemřelo jako oběť své přílišné poslušnosti. Pro zábavu jsem vycvičil svého papouška, aby „dělal mrtvého“. Jednoho dne po snídani mu řeknu jako obvykle: „Lazare, dělej mrtvého!“ To hodně domácí zvíře okamžitě poslechne. Natáhne se jak široký tak dlouhý na koberec, zadrží dech a křídla mu ztuhnou, zavře své dobré oči a už se nepohne. Naneštěstí právě v tu chvíli mi přinesli telegram, který mě okamžitě odvolal na venkov. Odešel jsem ve chvatu. Když jsem se za čtrnáct dní vrátil, ubohý Lazar byl stále ve stejné poloze. Ve spěchu při odjezdu jsem na něho zapomněl zavolat, jak jsem to obvykle dělával: „Lazare, vstaň!“ Poslušné zvíře neslyšelo rozkaz, aby vstalo a tak dělalo dále mrtvého, až do chvíle, kdy zemřelo opravdu.

Jeho malá mrtvolka jakoby řkala: „Vidiš, pane, vidiš, jak jsem poslušný. Nepohnul jsem se, dělám pořád mrtvého, pořád!“ Ubohý Lazar měl tak rád hudbu. Po celé hodiny mě poslouchal jak hraji na klavír.
(*Vzlykne*)

SLAVNÝ SPIRITISTA (*stranou*): Ó, to je nápad! Myslím, že jsem našel prostředek, jak se pomstít tomu nelítostnému pianistovi, který nás týrá se svým prokletým klavírem.
(*Nahlas*) Jestli chcete, vyvoláme hned dnes večer ducha vašeho nebožtíka papouška. Ale, aby vyvolávání bylo úspěšné, musí se spiritistická seance konat ve vašem bytě.
NELÍTOSTNÝ PIANISTA: Budiž! Tedy u mne. Na shledanou večer. (*Odejde*)

DRUHÝ OBRAZ

P ř e r u š e n á s e a n c e

Scéna představuje salón Nelítostného pianisty.

SLAVNÝ SPIRITISTA: Půlnoc! Nastala chvíle vyvolání ducha! Položme, má žena a já a vy, ruce na vaše křídlo a vyčkejme, až se duch papouška projeví.

NELÍTOSTNÝ PIANISTA: Já se domníval, že se duchové projevují jen prostřednictvím spiritistických stolků.

SLAVNÝ SPIRITISTA: Projevují se všude. Protože váš papoušek zbožňoval hudbu živa, jeho duch se projeví mnohem raději v pianě.

NELÍTOSTNÝ PIANISTA: Zdá se mi, že dřevo piana už ožívá pod mými prsty.

ŽENA SLAVNÉHO SPIRITISTY: To jsou předběžné známky příchodu ducha.

NELÍTOSTNÝ PIANISTA (*velmi pohnut*): Slyšíte to lehké praskání?

SLAVNÝ SPIRITISTA: To se duch vtěluje, smím-li se tak vyjádřit, do piana. Oživí za okamžik piano a rozhybá je jako prostý spiritistický stolek.

NELÍTOSTNÝ PIANISTA (*třescoucí se hlasem*): Duchu mého dobrého papouška Lazara, jsi tu?

Je slyšet strašlivý praskot.

Ó! Ale co to má znamenat? Křídlo mého koncertního křídla se ztřeštěně zmitá vlevo a vpravo! Mé piano se rozstřípne vejpůl! Přerušte seanci! Zastavte vyvolávání!

Je slyšet strašlivý praskot.

Nebesa! Křídlo mého piana se oddělilo a roztránilo se o zem! Jaký hrozný projev! Tomu nerozumím!

SLAVNÝ SPIRITISTA (*ironickým hlasem*): To je prosté. Když uslyšel hlas svého pána, duch vašeho papouška chtěl radostně zatřepat křídly jako kdysi. Ale jsa vtělen, smím-li to tak říci, do piana, oživil svým fluidem křídlo piana a začal s ním divoce mávat vlevo vpravo na znamení spokojenosti. (*Tiše k ženě*) Chápeš teď můj nápad? Piano je rozbito. Na nějaký čas máme pokoj.

O p o n a

Vyplétač židlí od Svatého Sulpicia

aneb
poctivost a zázrak

PRVNÍ DĚJSTVÍ

V ý z n a m n á z a k á z k a

ŽENA VYPLÉTAČE: Už patnáct let vyplétá můj muž židle ve čtvrti Svatého Sulpicia. Je čas k obědu, jistě co nevidět přijde domů. Ach, už jde! Slyším jak jeho stavovský popěvek radostně zaznívá uprostřed tisícových hluků velkoměsta.

HLAS VYPLÉTAČE (*zpívá na ulici*):

Vyplétat židle! Vyplétat židle!
Vyplétač má slámu všude, i v jídle!
Vyplétat židle z rákosu, z proutí,
od slámy se mi už ruce kroutí!
Za zlatku vám díru v sedadle zacelí,
vyplétač má slámu všude i . . . ve vlasech! . . .

ŽENA VYPLÉTAČE: Drahý a zdatný choť. Nemohu se ubránit sladkému dojetí, když slyším tu hymnu práce, která mi ohlašuje jeho návrat! Ale už je tady.

VYPLÉTAČ (*vstoupí a nese na hlavě tučet do sebe zahákováných židlí*): Ženo, dobrá zpráva! Bezzubá stoličnice od Svatého Sulpicia mi svěřila vyplétání židlí ve svém kostele. Tady je jich už dvanáct (*postaví židle na zem*) a ještě padesát jich mám dole ve dvoukoláku. Ale to není všechno, musím jich přivézt odpoledne ještě dvě stě nebo tři sta . . . A to je jen první dávka! Ach, hrome, to je prácičky! To je největší zakázka za celou mou kariéru vyplétače!

ŽENA VYPLÉTAČE: Nebesa! Ale všechny ty židle se nikdy nevejdou do našeho těsného příbytku!

VYPLÉTAČ: Musejí se vejít! Přizpůsobíme se, trochu se uskromníme, a je to! Nakupím je na hromadu jednu na druhou, ale vejít se musejí. Nemohl jsem takovou zakázku odmítnout! Představ si, že sám náš Svätý otec papež mě osobně doporučil bezzubé stoličnici od Svatého Sulpicia!

ŽENA VYPLÉTAČE: Sám Svätý otec? Zbláznil ses, chudáčku?

VYPLÉTAČ: Ne. Vysvětlím ti to. Až dosud jsem ti nic, neřekl, abych ti uchystal překvapení, ale hned pochopíš. Asi před dvěma měsíci mi jedna stará dáma ze čtvrti dala vyplést noční stoličnici svého bratra, bývalého plukovníka papežských zuávů, který na stará kolena zdětinštěl. Víš, že snem mého života bylo získat zakázku na vyplétanou židli v kostele?

ŽENA VYPLÉTAČE: To máš pravdu! To byl tvůj krásný sen! Každou neděli mě vodiš na mši jen proto, abys zjistil, v jakém špatném stavu jsou židle. Často tě dokonce musí kostelník okřiknout, když se dáš strhnout láskou k svému povolání a vykřikneš příliš silným hlasem: „Jen se podívej na to vypletení, to je hrůza! Jak špatná práce! To pak není divu, že to nic nevydrží. Kterej prasák vyplétač takhle zkrivil to zatracené klekátko!“

VYPLÉTAČ: Ale dovol, ať ti to vysvětlím. Sestra plukovníka papežských zuávů, který zdětinštěl, a které jsem se v hovoru svěřil se snem svého života, mi řekla, že se za mne může přimluvit u stoličnice od Svatého Sulpicia. Neznala ji osobně, ale napsala do Vatikánu a doporučila mě jednomu kardinálovi, příteli jejího bratra papežského plukovníka, kterýžto kardinál byl v důvěrných vztazích s jedním nunciem, jehož sestra si vzala bratrance papežova dodavatele fištronu. Byl jsem doporučen postupně těmito různými osobami papežovu dodavateli fištronu a ten svolil za mne ztratit slůvku u Svatého otce, který zase byl tak laskav, že mě protežoval u pařížského arcibiskupa, který upozornil faráře od Svatého Sulpicia, že se ucházím o tu práci a ten konečně mě doporučil bezzubé stoličnici.

ŽENA VYPLÉTAČE (*užasle*): Bože, je to možné?

VYPLÉTAČ: A tak si představ mou radost, když na mne dnes ráno, jak jsem šel před kostelem, zavolala stoličnice a řekla mi: „Náš Svätý otec papež mi vás vřele doporučil, svěřím vám vypletení mých stolic“. A tak jsem naložil hned první fúru klekátek a jsem tady.

ŽENA VYPLÉTAČE: Ach, naše štěstí by bylo bezmezné v tento pozeňnaný den, nebýt našeho nezdárného syna s kterým to jde stále rychleji s kopce a který nám působí steré starosti!

VYPLÉTAČ: Ano, ten bídňík nechce nic dělat: Místo aby počestně zpracovával slámu jako já, raději prolévá v smutně proslulých barech hrdlo alkoholickými nápoji! Ze slámy zná jen prokletá stěbla, jimiž srká ty zhoubné nápoje. A velmi se obávám, ubohá ženo, že náš nezdárný syn skončí na vlhké slámě žalářů, protože pohrdl sušenou slámou vyplétače!

ŽENA VYPLÉTAČE: Žel!

VYPLÉTAČ: Ale jdu dolů pro stoličnice. Zatím chystej, ženo, na stůl!

ŽENA VYPLÉTAČE: Ano, pospěš si! Mimochodem, chceš opékané brambory, nebo smažené?

VYPLÉTAČ: Ne, slaměné! (*Odejde*)

DRUHÉ DĚJSTVÍ

N e z d á r n ý s y n

Stejná dekorace pozitří.

VYPLÉTAČ: Náš malý byteček je nabit až ke stropu propletenými židlemi. Nemám ani potřebné místo, abych mohl vyplétat, a musím pracovat na schodech.

ŽENA VYPLÉTAČE (*leze po čtyřech a vynoří se spod spleti židlí*): Jdeš k obědu?

VYPLÉTAČ: Dobrá a statečná družko, jak musíš být unavena!

ŽENA VYPLÉTAČE: Hrome, to jsem. Od té doby, co máme všechny židle nacpané v bytě, nemám ani nejmenší místečko, kde bych si sedla! Musela jsem si prorazit jakýsi tunel napříč tou hromadou křesel, abych mohla podlézat z místnosti do místnosti a vykonávat domácí práce. S obtížemi se mi daří vařit tak,

že prostrčím paže mezi změní opěradel, která mě oddělují od plynového sporáku!

VYPLÉTAČ: Skutečně, je to opravdový prales židli. Ale co se dá dělat? Je to posvátný poklad, který mi svěřila bezzubá stoličnice od Svatého Sulpicia! Trpělivost, drahá a neohrožená družko mého života, záhy dojdeme odměny za své strádání! Ale někdo jde po schodech! Poznávám krok našeho syna, kterému se potí dlaně leností: zřejmě přichází, aby z nás vymámil nějaké peníze . . .

SYN, KTERÉMU SE POTÍ DLANĚ LENOSTÍ (přichází na odpočívadlo na schodech): Dobrý den, staříci! (*Zpozoruje židle*) Hrome! Vy se topíte v práci, jak vidím. To tatíček zapůjčí celý šťastný aspoň kilíčko synáčkovi. (*Vezme si jednu židli a chce se na ni posadit na schodišti*)

VYPLÉTAČ (mu vyrve židli z rukou): Bídničku! Nemáš-li úctu k svým rodičům, měj úctu aspoň k těmto stolicím z chrámu Páně!

SYN, KTERÉMU SE POTÍ DLANĚ LENOSTÍ: Ale, ale, rozčilení není program, ctihodný předku! (*Výsměšně*) Ne! Vážně? Tuhle fušku zamejšlíte jako sami zvládnout?

VYPLÉTAČ (důstojně): Práce mi nikdy nenaháněla strach. Ač pouhý vyplétač, nikdy jsem se nevypletl z žádné šlamastiky a necouvl před dřinou!

ŽENA VYPLÉTAČE: Kdybys raději našel své lepší já a pomohl svému ubohému otci . . .

SYN, KTERÉMU SE POTÍ DLANĚ LENOSTÍ: Není pro mě. Sláma by mi zvlhla pod rukou. Ale, dost klábosení. Přejdeme k pokladně!

VYPLÉTAČ: Zvrhlý synu! Ven! Nenuť mě, abych se dopustil znesvěcení a přerazil chrámovou židli o tvůj hřbet! Zmiz!

SYN, KTERÉMU SE POTÍ DLANĚ LENOSTÍ: Dobrá . . . dobrá . . . ještě se uvidíme! Koukej, tohle si dělám z tvých židli pro svíčkový báby! (*Kopne záladně do hromady židli a s chechtáním uteče*)

VYPLÉTAČ: Bídničku! Pod jeho záladněm kopancem se židle zřítily a zavalily tunel, který nám umožňoval prolézt bytem.

ŽENA VYPLÉTAČE: Nebesa, a co vejce na pánvi, která jsou na ohni!

VYPLÉTAČ: Odvahu, drahá družko! Spojme své úsílí! Viribus unitibus! V několika hodinách se snad propracujeme až do kuchyně! Do práce!

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Vyplétačova kalvárie

Stejná dekorace o měsíc později.

VYPLÉTAČ: Ó beznaději, pro niž není jméno! Když si pomyslim, že ještě včera zazníval náš skromný příbytek radostnými popěvkami! Právě jsem dokončil výplet první dávky židli od Svatého Sulpicia a naložil jsem už všechny obnovené židle na svůj dvoukolák, když můj syn, kterému se potí dlaně leností, využil chvilky mé nepřítomnosti a ukradl mi vozík i s plody mé práce!

ŽENA VYPLÉTAČE (mezi dvěma vzlyky): A hned večer nám ten bídák sdělil v cynickém dopise, že dal všechny židle od Svatého Sulpicia do zastavárny, aby mohl vést život na vysoké židli!

VYPLÉTAČ: Stoličnice od Svatého Sulpicia, které jsem musel všechno přiznat, s hanbou v srdci a rudý studem, byla tak laskava, že mi poskytla lhtu, a já se zavázal svou ctí vyplétače, že zasvětim celý svůj zbytek života vykoupení ukradeného materiálu!

ŽENA VYPLÉTAČE: Ano, cítím, že tuhle katastrofu nepřeziju! Chudáku muži! Právě ve chvíli, kdy ses domníval, že se uchýlíš na odpočinek, musíš znovu začít pracovat více než dříve, abys vyplatil kus po kousku ze zastavárny židle ukradené našim darebným synem!

VYPLÉTAČ: Ó, kdyby mě ten čestný dluh nenuťl žít, odešel bych rád a uložil se k věčnému spánku, daleko od pozemských strastí na Père-Lachaise, oblíbeném hřbitově vyplétačů! Ale povinnost mne volá: „Konej svou povinnost! Ruku k slámě!“ Ano, budu pracovat, když to bude zapotřebí, až do posledního dechu, ale vrátím bezzubé stoličnici židle od Svatého Sulpicia!

Z á z r a k

Scéna představuje vnitřek kostela Svatého Sulpicia o dvacet let později.

VYPLÉTAČ (*kleká na klekátko*): Po dvacet let jsem bez ustání vyplétal, vyplétal ráno i večer, vyplétal ve dne i v noci, abych mohl vyplatit židle ze zastavárny. Strádal jsem penízek k penízku a podařilo se mi konečně vrátit bezzubé stoličnici židle, které mi svěřila. Má ubohá žena zemřela strádáním a smutkem, už je to šest let, ani do švestek nevydržela! Mé staré prsty, zpola ochromené, už jen obtížně vyplétají a nešťastný vyplétač nenajde už práci!

Od věrejška jsem snědl jen kousek vosku – pečetniho, který jsem našel ve stoce! Vyčerpán, zoufalý, zkrchlý chladem, utekl jsem se do tohoto pustého kostela, abych unikl sněhu, který se hustě chumelí. A zdejší židle vyvolávají v mém srdci tak drahé a bolestné vzpomínky! Ó, můj Bože! Slituj se nad ubohým vyplétačem! Nenuť skromného představitele zanikajícího řemesla, aby musel natáhnout dlaň a prosit o almužnu! Bože Všemohoucí, žádám tě jen o jedinou věc, učiň, aby mi nějaká slítočná osoba dala práci, svěřila mi vypletení sedačky, abych neklesl mrtev chladem na dlažbě velkoměsta. Ó, můj Bože! Vyslyš modlitbu pokorného vyplétače, který vyplétal kdysi židle tvého svatostánku! (*Modlí se se zanícením*)

Náhle se vynoří z jednoho obrazu visícího nad vyplétačem, tajemná ruka a podá mu židli a zlatou minci.

TAJEMNÝ HLAS VYCHÁZEJÍCÍ Z OBRAZU:
Vezmi tuto zlatou minci a vypleť mi tuto židli, můj malý chudáčku!

VYPLÉTAČ OD SVATÉHO SULPICIA (*chopí se židle*): Ó, kdo jste, že máte soucit s ubohým vyplétačem? Kdo jste?

TAJEMNÝ HLAS Z OBRAZU: Pohleď, jsem „Panna Maria na židličce“!

O p o n a

Drama na oceáně

PRVNÍ DĚJSTVÍ

O d p l u t í

Scéna představuje palubu Okřídleného vejce.

CHOVATEL NA VÝVOZ (*ke kapitánovi*): Vaše loď, Okřídlené vejce, nazvaná tak pro svůj vejčitý tvar, dopraví do Číny můj náklad jedlých pavouků, kteří jsou oblíbenou pochoutkou Číňanů. Pečujte o ně dobře, kapitáne Okřídleného vejce.

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Spolehněte se na mne, drahý chovateli na vývoz.

CHOVATEL NA VÝVOZ: Srovnal jsem na jednu stranu podpalubí jedlé pavouky a na druhou stranu lovecké pavouky nebo tzv. pavouky nedůtklivce, kteří okamžitě skočí na mouchu. Do těch jsou Číňané zbláznění. Máte mnoho pasažérů na této plavbě, kapitáne?

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Šest, jako obvykle. Stabilita mé lodi nedovoluje nalodit více pasažérů. A to jsem ještě dal vylepit výstrahu zapovídající kýchání na palubě. Stačí tak malinko, aby se porušila rovnováha drahého korábu. Ale dosti tlachání! Hodina vylutí nastala.

CHOVATEL NA VÝVOZ: Vracím se na pevninu. Šťastnou plavbu. (*Opouští palubu*)

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE (*křičí do svého megafonu*): Napusťte plachty!

SBOR ŠESTI PASAŽÉRŮ (*překvapeně*): Napusťte plachty? . . .

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Ano, mé plachty se napouštějí plynem, jako balóny. Tak se nemusím starat o vítr. Ať duje čili nic, můj drahý koráb má stále plachty naduté a letí jako šipka po modrých vlnách.

SBOR ŠESTI PASAŽÉRŮ: Znameníť nápad!

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Zvedněte

kotvu! Přikryjte ji houní, ať se nezaprší –
a s pomocí Boží vpřed!
Okřídlené vejce opouští přístav.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

N e h o d a

SBOR ŠESTI PASAŽÉRŮ: Od chvíle, co Okřídlené vejce opustilo přístav, jde vše hladce. Kromě zákazu kýchání a povinnosti držet se nehybně uprostřed paluby, aby se loď nerozkolébala, jde vše znamenitě!

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Zapomněl jsem vás upozornit, že v případě nebezpečí se poplašný zvonek nachází v pravé kapse mého redingotu.

PRVNÍ PASAŽÉR: K čemu slouží ten zvonek?

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: To je tak: Jakmile se rozpoutá prudká bouře a pasažéři mají nějaký vážný důvod k zneklidnění, zatahají za poplašný zvonek. Okamžitě zpraven příběhnu a přečtu jim: Rady utopencům, malý praktický průvodce pro trosečníky. Vidíte, že se pasažéři na Okřídleném vejci nemají čeho bát.

SBOR ŠESTI PASAŽÉRŮ: To je báječné!

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE (*zvoni poplašným zvonkem*): Hrom do Brestu a do Toulonu! Plachty hoří! Plachty nafouklé plynem vybuchují! . . . Kdo způsobil požár? . . .

DRUHÝ PASAŽÉR: Sapristi! . . . Já, ale neudělal jsem to schválně! . . .

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Jakto, vy?

DRUHÝ PASAŽÉR: Ano. Kůže na mém čele je stížena lupusem. Sluneční paprsky si ho spletly s lupou, prošly jím a vznítily plachty!

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Jsme ztraceni! Okřídlené vejce je teď nehybné! . . . Bez plachet nemůže plout! . . .

PRVNÍ PASAŽÉR (*navrhuje bázlivě*): Snad bychom mohli vystoupit a zatlačit! . . .

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE (*krčí rameny*): Je vidět, že nemáte o mořeplavectví ani nejmenší solidní představu. (*Stranou*) Pozvedněme odvahu těch nešťastníků něko-

lika povzbudivými slovy. (*Vezme svou hlasnou troubu a křičí*) Nedojde-li k nepravděpodobnému zázraku, jsme odsouzeni zemřít hladem uprostřed oceánu! Ale hrom do Eiffelky, odvahu! Nezoufejme!

TŘETÍ DĚJSTVÍ

H l a d

Stejná dekorace.

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Už přes čtrnáct dní tři Okřídlené vejce nehybně uprostřed oceánu! Zásoby potravin jsou vyčerpány! Moji pasažéři jsou na pokraji zoufalství! Marně pouštím každého rána jednoho pavouka z mého nákladu na palubu a vykřikují dávnou moudrost předků: „Pavouk ráno . . . je vyhráno!“ Nic nepovzbudí odvahu těch nešťastníků. . .

SBOR PASAŽÉRŮ: Máme hlad!

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Jediný z pasažérů si nenaříká. To je zvláštní. (*K pasažérovi, který si nenaříká*) Copak vy nemáte hlad?

PASAŽÉR, KTERÝ SI NENAŘÍKÁ: Ne. Před odjezdem jsem předvídal všechna nebezpečí dlouhé plavby. A učinil jsem potřebná opatření!

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Jaká?

PASAŽÉR, KTERÝ SI NENAŘÍKÁ: Obratný chirurg mi nahradil žaludek žaludkem pštrosa. Tak se teď mohu živit čímkoliv. Třeba tenhle zvonek (*vezme a spolkně poplašný zvonek*) utiší na nějakou chvíli můj hlad.

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Hrom do levoboku! Kdo vám dovolil sníst poplašný zvonek?

PASAŽÉR-PŠTROS: Promiňte mi! . . . Byl tak lákavý! . . .

PRVNÍ PASAŽÉR (*vyletí*): Teď chápu, kam se poděla má fotografie, kterou už dva dny marně hledám! Pán si z ní bezpochyby udělal strouhané zeli! . . . (*Hněvivě, křičí*) A teď mu ležím v žaludku! . . .

ŠESTÝ PASAŽÉR: Křik nic nepomůže. Musíme najít řešení. Protože nemůžeme polykat jako tady pán (*ukáže na pasažéra-pštrosa*) zvonky, fotografie a jiné zboží, navrhuji, abychom tahali stěblo slámy a určili, kdo má být první sněden!

Pasažéri a námořníci tahají stěbla.

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Osud určil malého plavčíka . . .

SBOR PASAŽÉRŮ: Tomu téměř stoletému starci říkáte „malý plavčík“?

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Ano. Je plavčíkem už od dvanácti let. Jeho inteligence mu nikdy nedovolila překročit tento hodnotní stupeň. Vypadá starší, ale je mu teprve devadesát šest let.

MALÝ PLAVČÍK (*vrhá se na kolena*): Ve jménu mé sladké Paimpolanky, která mě očekává v bretonské zemi, dopřejte mi ještě den do zítřka, než mě sníte! Jestli do té doby nenačnu prostředek, jak uvést Okřídlené vejce do pohybu, vzdychky budete mít dost času si mě upravit podle své chuti.

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Budiž! S ohledem na Paimpolanku, která na něho čeká v bretonské zemi, se večere odkládá na zítřek.

PASAŽÉR-PŠTROS (*poskakuje radostně*): Bravo, kapitáne, bravo . . .

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE: Neposkakujte mi tu takhle! S tím zvonkem v žaludku tropíte hrozný rámus! . . . Je to k nesnesení!

MALÝ PLAVČÍK (*s očima k nebi*): Panenko Maria Plougastelská, vnukni mi nějaký nápad a já obětují moři svého jediného syna, berního aspiranta! . . . Matičko nebeská, přines mi vnuknutí! . . .

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

Z a c h r á n ě n í

Stejná dekorace. Nazítří ráno.

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE (*vystupuje na palubu*): Hrom do čehokoliv! Co to vidím? . . .

Lod pluje! Honem svolějme pasažéry na palubu! Leč sapristi! Pasažér-pštros má můj zvoněk v žaludku! . . . Ach! Mám nápad! . . . (*Vrhne se do kabiny pasažéra-pštrosa, vynese ho na palubu a zatřepe jím zuřivě. Zvoněk je slyšet ze žaludku*)

PASAŽÉŘI (*přiběhnou*): Co se děje? Ach! Co to vidíme! Okřídlené vejce pluje! . . . Má plachty!

MALÝ PLAVČÍK: Ano. Jsme zachráněni a já nebudu sněden! . . . Dnes v noci jsem vypustil celý náklad šedesáti pěti tisíc jedlých pavouků do stěžňoví! V několika hodinách utkali ty obrovské plachty, které s pomocí větru uvedly do chodu náš drahý koráb! . . .

SBOR PASAŽÉRŮ: Ať žije malý devadesátišestiletý a vynalézavý plavčík!

KAPITÁN OKŘÍDLENÉHO VEJCE (*dojatým hlasem k malému plavčíkovi*): Jmenuji tě námořníkem! . . . Zalknut štěstím, malý plavčík spolkne svůj žvanec tabáku a padne mrtv na palubu.

O p o n a

Veselé velikonoce
aneb
lidojedství a kraslice

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Divoši

Scéna představuje chýši lidojedů v Africe.

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR (*vstupuje*): Pro-
miňte, že ruším. Jsem tu dobře u pana a paní
Durandových, lidojedů?

DURAND-LIDOJED: Ano, dobrý bělochu. Naše
pravé jméno bylo Hwhwehzwf, ale náš drahý
syn, který studuje v Paříži, přijal jméno
Durand a prosil nás, abychom učinili taktéž.
Je to jednodušší pro korespondenci.

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Přicházím prá-
vě od vašeho syna.

PANÍ DURANDOVÁ-LIDOJEDKA: Od našeho
dítěte? Buďte vítán v naší skromné chýši.

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Měl jsem příleži-
tost se s ním seznámit v Latinské čtvrti a po-
věřil mě, abych vám předal tento dopis.

DURAND-LIDOJED (*si nasazuje brýle a čte do-
pis dojatým hlasem*): Drazí lidojedští rodiče,
pan průzkumník-civilizátor, který odjíždí do
Afriky, je tak laskav, že vám o mně podá
zprávu. Je to přítel, přijměte ho dobře.
Pracuji velmi mnoh^o a brzy ukončím stu-
dium medicíny. Doufám, že jste všichni
zdrávi. Pan průzkumník-civilizátor vás za
mne obejmě.

Váš lidojedský a milující syn

Romulus Durand.

P. S. Hlavně ho nesněžte. Neslušelo by se to
a mohl by se pohoršit.

PANÍ DURANDOVÁ-LIDOJEDKA: Drahé dítě!
Brzy se bude moci vrátit domů!

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: A bude tady
v Kafersku vykonávat lékařskou praxi?

DURAND-LIDOJED: Ne, ale se svým diplo-
mem chirurgie najde jistě dobré místo šéf-
kuchaře v královské kuchyni. Ale přijměte
místo, pane průzkumníku. Nebude vám
proti vůli rozdělit se s námi o naše skromné
jídlo? Ach, jaká škoda, že jste nepřišel mi-
nulý týden! Měli jsme párek cestovatelů,
manžela a ženu. Ach, ta žena! . . . Jaký nád-
herný kousek! Nikdy jsme nejedli nic tak
křehoučkého! . . . To byste si byl pochut-
nal!

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Co? Cože? Vy
ještě jíte lidské maso?

DURAND-LIDOJED (*pokračuje*): Její manžel ur-
čitě takový nebude. Dali jsme ho vařit dnes
ráno a jestli vám přijde vhod . . .

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Jakže? . . . Vy
jste dali vařit i toho ubohého vdovce? . . .

PANÍ DURANDOVÁ-LIDOJEDKA: Ano, dou-
fám, že nebude moc tuhý . . . Nu tak, dejte si
s námi, co hrnec dá: polévku a vdovce!

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Ne! Tisíckrát
ne! . . . Je to hanebné! Já se domníval, že li-
dojedství už neexistuje. Vy se nestydíte takhle
pojídat své bližní?

DURAND-LIDOJED: A co k čertu podle vás
máme jíst? . . .

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Ale . . . zvířata . . .
zvěřinu . . .

DURAND-LIDOJED: Jíst zvířata! Ach fuj! Jaký
hnus! Jen když si to představím, zvedá se mi
žaludek! . . .

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Ale váš syn
v Paříži je klidně jí!

PANÍ DURANDOVÁ-LIDOJEDKA: Bohužel! . . .
Však už se také jistě těší na prázdniny, aby si
spravil žaludek. Mimochodem, vzpomíná to
drahé dítě stále na domov? Jak se asi nudí
tam v té zemi, kde lidé zabíjejí odporná zví-
řata, aby se jimi živili! Vzpomíná si na svou
starou matičku a na krásné písničky, které
mu zpívala, když byl malý? . . .

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Ano, vykládal
mi o jedné ukolébavce. Když si na ni vzpo-
mene, vždycky zatouží po rodné zemi.

PANÍ DURANDOVÁ-LIDOJEDKA: Ano, já vím.
A počkejte, jestli dovolíte, zazpívám vám ji, to
mí připomene doby, kdy jsem ho houpala na
kolenou . . . (*Ohláší*)

K a f e r s k á p í s e ň
(Na starý kaferský nápěv)

I

Když pod africkou oblohou
má Kafrík hlad, houpity hou,
chytne, upeče trosečníka
a šup s ním pěkně do pupíka.

II

Kafríkovi nekručí v břiše,
nemá hlad a je pěkně tiše,
a když uvidí trosečníka,
zavře ho pěkně do krmníka.

III

A když mu zas zakručí v břiše,
Kafríkovi z kaferské říše,
otevře dvířka krmníku,
smlsne si na trosečníku.

DURAND-LIDOJED: Tak nepojíte s námi?

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Ne, děkuji, už
o tom nemluvte. Ale než odejdu, dovolíte, ať
vás ve jménu civilizace zapřísáhnu, že už se
nebudete oddávat lidojedství! Jezte zvěřinu,
zeleninu, vejce . . . Ale zapřísahám vás, ne-
pojíte už své bližní!

DURAND-LIDOJED: Vejce? . . . Ach, dovolte,
abych se zasmál. Chtěl jsem si jednou, už je
to pár let, schrupnout jedno vejce a málem
jsem se zadusil, jak jsem polykal skořápku!
Vždyť to není k jídlu! . . .

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR: Ale skořápka se
nejí! Vejce se uvaří, oloupe a jí se žlutek a bí-
lek. Je to znamenité! . . . Zkuste to, přátelé,
prosim vás snažně a zřekněte se své barbar-
ské stravy! Vejce je dokonalá výživa a v civili-
zovaných zemích slavíme velké svátky, které

se jmenují velikonoce, kdy je vejce každého
roku oslavováno! Na oslavu velikonoce dá-
váme přátelům darem čokoládová vejce
a velká dřevěná vejce plná bonbonů a pře-
kvapení . . . Ach, draží lidojedi, přijdu k vám
zase příští rok o velikonocích a kéž nebe
učiní, aby mé napomenutí přineslo šťastné
výsledky a aby civilizátorské vejce nahradilo
navždy ve vašich kuchařských zvycích pojí-
dání lidského dobytka!

DURAND-LIDOJED (*dojat*): Ach, vy jste mě ob-
rátil na víru! Ano, napříště už budu dělat, co
bude v mých silách, aby se ze mne stal civili-
zovaný člověk, jak říkáte. Slovo lidojeda.

Průzkumník se rozloučí a odejde.

PANÍ DURANDOVÁ-LIDOJEDKA (*s lítostí za
ním hledí jak odchází*): Říkám si, že s dob-
rou jíškou a na cibulce by nás plně uspokojil.
(*Vzdychne*) Jaká škoda, nechat si ujít takový
krásný předkrm.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Civilizování

*Scéna představuje africkou poušť o rok po-
zději o velikonocích.*

PRŮZKUMNÍK-CIVILIZÁTOR (*přichází*): Jaké
nepředvídané kouzelné divadlo se nabízí
mým zrakům průzkumníka-civilizátora!
Shromáždění na africké poušti lidojedi slaví
velikonoce! Zpívají a tančí kolem velkého
dřevěného vejce postaveného v obrovském
kalíšku. Má civilizační řeč přinesla své ovoce!
Durand-lidojed a jeho choť jistě zasvětili své
krajany do lásky k vejším! Lidojedství žilo!
Lidojedství je zdoláno! . . . Já, skromný prů-
kopník civilizace mohu být hrdý na své dílo!
Hleďme! . . . Durand-lidojed vystoupil na sto-
ličku a právě rozbil sekyrkou konec dřevě-
ného vejce, které je jistě naplněno četnými
překvapeními! Hrouží svou vidličku dovnitř
a vytahuje . . . Ó, hrůza! . . . Lidskou no-
hu! . . . (*Vrhne se k obřímú vejci a dívá se, co
obsahuje*) Peklo průzkumu! Co zřím? . . .

Dva muži uvaření ve velikonoční kraslici! . . .
Čiňan a anglický námořník! . . . Ach, bídní
lidožrouti! . . . Tak dodržíte své přísahy?
Tomu říkáte jíst vejce? . . .
DURAND-LIDOJED: Ale ano, musje! Podívejte se,
nie nechybí . . . (*Ukazuje na skořápku a va-
řeného Čiňana a bělocha*): Skořápka, žloutek
a bílek!!!

O p o n a

Návrat zpopelněného

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Č e r n ý m u ž

*Scéna představuje kancelář náčelníka
Poměrné bezpečnosti.*

NÁČELNÍK POMĚRNÉ BEZPEČNOSTI (*k Šouf-
kovi Houbesovi*): Od Spektrasova neobyčej-
ného útěku se nám nepodařilo přijít na stopu
pověstného bandity.

ŠOUFEK-HOUBES: Ten bidák zřejmě snuje
v skrytu nějaký nový nekalý podnik, výplod
pekelného mozku. Mám předtuchy, že o něm
záhy opět uslyšíme.

POLICISTA (*vstoupí*): Náčelníku! Náčelníku!
Právě jsme našli ve skladu „černého muže“
v mdlobách.

NÁČELNÍK POMĚRNÉ BEZPEČNOSTI: Omdle-
lého černocho?

POLICISTA: Ne, náčelníku, muže načerněného
inkoustem od bot až po hlavu!

ŠOUFEK-HOUBES: Podivná věc!

POLICISTA: Sotva se „černý muž“ probral
z mdlob, oči se mu rozšířily hrůzou a jeho
rty šeptaly několikrát zděšeně jméno
Spektras!

ŠOUFEK-HOUBES: Spektras! Ach! To jsem věděl!
Vývozuji bleskurychlou dedukci, že tento muž
ztratil rozum pod náparem strašlivého dojmu.
Není možno ho podrobit výsledku. To je nej-
tajuplnější případ, jaký jsem kdy řešil!

ČERNÝ MUŽ: Slitování! Spektras! Ó, vidím je
všechny! . . . Vdova po mrtvém za živa! . . .
Radžův vycpavač! . . . Plešatá Andaluzan-
ka! . . . (*Vyrazí strašlivý jekot šilenství*)
Hrůza! To je on . . . Zpopelněný se vrací!

ŠOUFEK-HOUBES: Co tím chce říci? Vůbec to
nechápu. (*Energicky*) Ó, však já to najdu, já
to najdu!

DRUHÉ DĚJSTVÍ

O d h a l u j í c í r o m á n

Na ulici.

ŠOUFEK-HOUBES (*k svému žákovi*): Už tři neděle se snažím marně odhalit tajemství „černého muže“; všechno mé úsilí je marné. Dnes, po novém bezvýsledném dni se vracím domů zcela zbaven naděje.

ŽÁK: Odvahu, mistře, nezoufejte.

ŠOUFEK-HOUBES (*pohlédne mechanicky do výkladní skříně knihkupectví*): Ó, co to vidím? Pohleďte, milý žáku . . . ta kniha . . . ten titul!

ŽÁK (*čte a zachvěje se*): Návrat zpopelněného.

ŠOUFEK-HOUBES: Ale to jsou slova „černého muže“. To je nesrozumitelná věta sílence! Ó! Jak zvláštní! (*Ke knihkupci*) To je nový román?

POSMUTNĚLÝ KNIHKUPEC: Běda, ano, pane. To je poslední román z té prokleté nové knihnice, která přináší za deset centimů tlustý svazek o 1 700 stránkách. Letí to jak chleba na krámě. Kvůli té knihnici udělalo už několik velkých nakladatelství úpadek. Ale jak bojovat s takovou konkurencí?

ŠOUFEK-HOUBES: Mohl byste mi dát seznam děl, která už vyšla v té knihnici?

POSMUTNĚLÝ KNIHKUPEC: Tady je. (*Podá mu prospekt*)

ŠOUFEK-HOUBES (*probírá seznam*): Vdova po mrtvém za živa. Radžův vycpavač. Plešatá Andaluzanka. (*Stranou*) Ó, ó, zvláštní, zvláštní! Tyto tři tituly jsou tajuplné věty našeho „černého muže“! (*Pokračuje v četbě*) Fiakr s dutým ojem. Koktavý a vampýr. Zloděj lokomotiv. Zuávův korzet. Dvacet let pod telefonním seznamem. Pomsta mrtvé narozeného. Snoubenka bacilonoše. Krvavý otylec.

POSMUTNĚLÝ KNIHKUPEC: Jak může vydavatel téhle senzační knihnice dávat svazek za deset centimů? Záhada!

ŠOUFEK-HOUBES (*tíše, k žákovi*): Adresa nakladatelství je na obálce Návratu zpopelně-

ného. Neztrácejme ani vteřinu, honem pro posily a obkličme Spektrasovo doupě.

ŽÁK: Spektrasovo doupě?

ŠOUFEK-HOUBES: Ano. Neboť teď mám jistotu, ta knihnice za směšnou cenu je nový Spektrasův nápad! Jakými tajuplnými prostředky se mu jen daří zaplavovat knihkupectví svými romány za deset centimů? Však to hned zvíme! Běžme!

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Inkoust, který stoupá

Scéna představuje osamělý dům.

ŠOUFEK-HOUBES (*k náčelníkovi Poměrné bezpečnosti*): Nakladatelství je obkličeno vašimi lidmi. Zámečnick právě otevřel hlavní vchod. Vrhne se s revolverem v hrsti do předpokládaného Spektrasova úkrytu.

NÁČELNÍK POMĚRNÉ BEZPEČNOSTI: Vytažme! (*Vyrazí a vrhnou se do nitra nakladatelství*)

ŠOUFEK-HOUBES: To je zvláštní. Mrtvé ticho vládne všude vůkol. Pokračujme v pátrání. (*Vyrazí jedny dveře a vniknou do ohromného sálu*)

NÁČELNÍK POMĚRNÉ BEZPEČNOSTI: Ó, jaké netušené divadlo se naskýtá našim zrakům!

ŠOUFEK-HOUBES: To je věru neobvyklé! Obrovský skleněný kalamář stojí v tomto ohromném sále.

POLICISTĚ: Inkoustu je v kalamáři jen na dně.

ŠOUFEK-HOUBES: Ale co to má znamenat?

Uvnitř obrího kalamáře dvanáct mužů, jen hrudi jim vyčnívají z inkoustu, dvanáct mužů, kteří na nás zoufale mávají. Rychle! Vytáhněte je z obrího kalamáře!

S pomocí žebříků a lan vysvobodí dvanáct vězňů z kalamáře.

SBOR VĚZŇŮ Z KALAMÁŘE: Přicházíte příliš pozdě. Spektras a jeho banda utekli.

ŠOUFEK-HOUBES: Ale co jste dělali zavření v tom kalamáři v inkoustu až po pás?

PRVNÍ VĚZEŇ Z KALAMÁŘE: To je Spektrasův pekelný nápad! Jsme ubozí neznámí spisovatelé, které dal slavný bandita unést svými spřezenci, je tomu už několik měsíců, když se rozhodl, že nadělá jmění nakladatelskou činností.

ŠOUFEK-HOUBES: Ale proč vás Spektras zavřel do toho obrovského kalamáře?

PRVNÍ VĚZEŇ Z KALAMÁŘE: To je tak: Když nás uvěznil v tom kalamáři, sahal nám inkoust po pás. Před nás umístil pulťky, které vyčnívaly z inkoustu a na ně spoustu listů papíru. Byli jsme tehdy pevně rozhodnutí, že nenapišeme ani rádek pro toho bídného banditu. Ale náhle nám unikl mocný výkřik hrůzy. Inkoust, v němž jsme byli ponořeni po pás, začal zvolna stoupat! Tehdy nám Spektras chladnokrevně řekl: Díky zvláštnímu systému bude inkoust stoupat velmi pomalu, ale neustále! Máte jen jediný prostředek, jak zabránit, aby nevystoupl výše než vaše hlavy, jediný prostředek, totiž spotřebovat hodně inkoustu stálým namáčením per kolem sebe a neustálým spisováním románů, které potřebuji.

Vyrazili jsme výkřik vzteku! Ale co počít? Inkoust stále stoupal! . . . A tak abychom mu zabránili dále stoupat, psali jsme, psali bez ustání, psali pořád! Abychom spotřebovali co nejvíce inkoustu, popsali jsme nespočet stránek! Jakmile byla naše zásoba papíru vyčerpána, Spektras nám odebral popsané listy a dodal nám další čistý papír. A pekelná práce začala znovu . . . stále . . . stále! Úzkost ze smrti nám dodávala fantastické nápady. Jednoho dne jeden z nás podlehl únavě, když psal Návrat zpopelněného a padl na dno kalamáře.

ŠOUFEK-HOUBES: Ach, už rozumím! Ten nešťastník, to je „černý muž“. Spektras se domníval, že se utopil, a dal ho pohodit na skládku. Ach, teď chápu, proč ten šílený nešťastník vykřikoval s hrůzou tituly románů a zejména Návrat zpopelněného.

PRVNÍ VĚZEŇ Z KALAMÁŘE: Ó, strašlivá literární továrna! Díky naší nucené literární tvorbě shraboval Spektras nesmírné zisky,

když prodával naše romány tištěné na krade-ném papíře. Ale nakonec díky velkému Šoufkovi-Houbesovi je naše utrpení skončeno! Pekelný přelud je pryč. Kalamář vydal svou kořist!

SPEKTRAS *(se vymršti z temného koutu proti Šoufkovi-Houbesovi):* Zhyň tedy! Prokletý detektive! *(Rychlým posunkem zmáčkne pero, které způsobí stoupání inkoustu a chce vrhnout Šoufka-Houbese do obřího kalamáře. Ale slavný detektiv uskočí a rozběhnutý Spektras spadne stržen svým rozletem do kalamáře a zmizí v temných vlnách)*

ŠOUFEK-HOUBES *(vážně):* Utonul v inkoustu! To je smrt, kterou si ta černá duše plně zasloužila!

O p o n a

Ohleduplný vrah

PRVNÍ KOUSKY

PRVNÍ DĚJSTVÍ

První poschodí

Scéna představuje první poschodí bohatého domu.

VRAH (*štourá v zámku*): Už deset minut se vyčerpávám marným úsilím. Ne a ne otevřít. Zkusme to ještě.

HLAS NÁJEMNÍKA: Zbytečně se namáháte, pane, neboť mé dveře jsou opatřeny věhlasným bezpečnostním zámekem proti lupičům, značky NEVLEZ!

VRAH (*přesvědčen*): Promiňte, pane, odcházím. Ale neodejdu, dokud nepřišroubuju masku na vašem zámku, kterou jsem vypáčil, když jsem se pokoušel otevřít.

HLAS NÁJEMNÍKA: Neobtěžujte se s tím.

VRAH: Ale jak by ne, to je přece maličkost. (*Upraví zámek a vystoupí o poschodí výše*)

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Druhé poschodí

VRAH: Zkusme štěstí tady. (*Chystá se vypáčit dveře, když se mu na rameno položí ruka. Je to domovník, který začne křičet: „Zloděj!“*)

VRAH (*mu vrazí kudlu do břicha*): Zhyň tady, prokletý křikloune! (*Stranou*) Dnes člověk nenajde slušného domovníka.

Domovník klesne mrtev na schody. Vrah chladnokrevně překročí mrtvolu a vyběhne do ulice.

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Ulice

Vrah, který utíkal, se náhle zastaví.

VRAH: Ale, že mě to nenapadlo! Domovníkova lóže je opuštěna. Jestli přinesou poštu nebo se někdo bude ptát po některém nájemníku, kdo odpoví? Ne, to není korektní. A ostatně, kdokoliv by se mohl vloupat do domu. Ne, tak to nenechám! (*Vrací se do domu zločinu*)

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

Domovníká lóže

Úzkostlivě ohleduplný vrah vezme v lóži cedulku a pověsí ji na dveře. Pak se definitivně vzdává s klidným svědomím. Na cedulce lze číst:

DOMOVNÍK JE NA SCHODIŠTI

POSLEDNÍ KOUSKY

PRVNÍ ZLOČIN

Scéna představuje malířský ateliér.

MALÍŘ (*k vrahovi, který vstupuje*): Přejete si, pane?

VRAH: Přicházím Vám ukázat obraz, který jsem namaloval. (*Ukáže mu plátno, které držel pod paží*)

MALÍŘ (*s obdivem*): To je nádherný pohled na Neapol.

VRAH: Spatřit Neapol a . . . umřít! pravil básník. (*Vhrouží mu dýku do srdce*) Jak krásná smrt pro umělce! (*Prohrabává se v nábytku a šatech zesnulého, ale najde jen jedenáct sou*) Ubohý hoch! Bida s nouzí, tihle umělci! A všichni jsou na tom stejně. (*Otře si slzu, než odejde položí na krb nenápadně pět franků*)

DRUHÝ ZLOČIN

Odehrává se na poště. Jediný úředník spí u stolku. Aby ho nerušili, zavěsil na přepážku cedulku „Zavřeno“.

VRAH (*ostoupí*): Vyberu si nějaké peníze z poštovní spořitelny. Pošta je prázdná, nebudu muset stát frontu. (*Přistoupí k přepážce spícího úředníka a vrazí mu dýku mezi ramena. Pak si vybere nějaké peníze z poštovní spořitelny. Než odejde, vezme pero a na cedulku, kde bylo vytištěno slovo „Zavřeno“ připíše: „Za příčinou úmrtí“*)

TŘETÍ ZLOČIN

Odehrává se v železničním vagóně.

VRAH (*k staré dámě sedící proti němu*): Pardón, madame, dočetla jste už své noviny?

STARÁ DÁMA: Až do konce, pane.

VRAH: Obával jsem se, abych vás nepřerušil, ale když už nečtete, tedy k dílu! Kouř vám nevadí?

STARÁ DÁMA: Naprosto ne.

VRAH: Pak je to v pořádku. (*Střelí jí z revolveru*) Stará dáma se pokouší v posledním úsilí zatáhnout za záchrannou brzdu, ale nepodaří se jí to.

(*Vrah se vrhá k brzdě*) Nenamáhejte se! (*Zatáhne za brzdu sám*)

Tato přemíra galantnosti je mu osudná, neboť zarazí předně vlak a pak navždy svou zločinnou činnost.

TREST

Odehrává se ve vězení, v holičském salóně odsouzcenů k smrti.

HOLIČ (*kteřý ostříhal vrahovi vlasy*): Tak jsme hotovi. (*Obrátí se s úsměvem na státního prokurátora, kata a všechny přítomné*) Kdo je z pánů na radě? (*Uvědomí si svou roztržitost*) Ó, promiňte!

KAT: Pojdme, je čas.

Pomocníci vyskočí, aby vraha spoutali.

VRAH: Vteřinku strpení, prosím. (*Hrabe se v kapsičce u vesty a dá holiči 50 centimů*)

HOLIČ: (*zděšeně*): Co je to?

VRAH: Zpropitné!

O p o n a

Strašlivé překvapení

PRVNÍ DĚJSTVÍ

K r ě m a U v a m p ý r a

Scéna představuje cestu před krčmou.

BARON DE CRAC (*k buclatému sluhovi*): Tady je osamělá krčma strašidelného vzhledu. Ale nemáme vybrání, chceme-li někde přespat. Hej, hospodo!

Objeví se krčmář.

Můžeš nás tu ubytovat, mě a mého věrného buclatého sluhu?

TRUHLIVÝ KRČMÁŘ: Běda, nikoli, šlechtici! Což nevíte, že jste tady v prokleté krčmě? Můj jediný hostinský pokoj je navštěvován každé noci strašlivým vampýrem ze hřbitova, lačným lidské krve! Četní cestující už tu zahynuli, oběti toho hřbitovního savce. Ted se tu už nikdo na noc nezastaví.

BARON DE CRAC: Copak vampýr nenapadá vás, když tu nejsou žádní cestující?

TRUHLIVÝ KRČMÁŘ: Ne, protože ve dne spím, abych zůstal po celou noc vzhůru. Jistě, pane, dobře víte, že vampýři napadají jen spící osoby, aby z nich mohli cucat krev v naprostém klidu.

BARON DE CRAC: Dost! Já nevěřím na vampýry! Připravte mi pokoj! Klesám spánkem! *Krčmář se ukloní. Oba muži vejdou do krčmy.*

ZAVALITÝ SLUHA (*třesoucím se hlasem*): S vaším dovolením, pane, budu následovat krčmářova příkladu a strávím noc beze spánku. Ne, že bych měl strach, ale kde jsou blechy a vampýři, tam nemohu spát!

BARON DE CRAC (*še směje*): Jak je líbo, zbabělče! (*Ke krčmáři*) Tak, brachu, zaveď mě do vampýrova pokoje!

DRUHÉ DĚJSTVÍ

P r a s e s e p r o j e v í

Scéna představuje Crakův zámek o měsíc později.

ZAVALITÝ SLUHA: Konečně jste tady, pane barone, dokonale zotaven! Když jsem vás našel před měsícem úplně bez krve ve vampýrově pokoji, myslel jsem – jako že jsem zavalitý sluha – že se už nebudete dvořit kráskám!

BARON DE CRAC: Ano! Má pošetilá neopatrnost mě stála málem život! Ten pekelný vampýr, v něhož jsem nevěřil, mi přišel cucat krev ve spánku a za svou záchranu vděčím jen energickému zákroku ranhojiče, který mi druhého dne ráno napumpoval do žil prasečí krev a nahradil tak krev spotřebovanou vampýrem. Dnes se cítím čilejší než kdykoliv dříve a myslím – ať mě Pán Bůh netrestá – že ta prasečí krev, která koluje v mých žilách, mě přivádí na rozpustilé myšlenky! Mimochodem, Baculíku, očekávám „vévodkyni s ohněm v ledví“. Už přišla?

ZAVALITÝ SLUHA: Čeká na pana barona v budoáru se čtrnácti divany.

BARON DE CRAC: Už tam spěchám! Krev se mi vaří divokou touhou! Nevím, jestli je to tou transfuzí, ale cítím se v takové formě jako nikdy! (*Vymrští se směrem k budoáru se čtrnácti divany a vyjde odtamtud za deset minut zpola svlečen a oči vytřeštěné*)

ZAVALITÝ SLUHA: Ach, pane barone, copak je?

BARON DE CRAC: Jsem úplně zesměšněn! Vévodkyně s ohněm v ledví je polomrtvá smíchem! Díky té prokleté transfuzi jsem . . . (*Dokončí větu do ucha zavalitého sluhu*)

ZAVALITÝ SLUHA (*oči vykulené úžasem*): Cože! . . . Vy máte . . .

BARON DE CRAC (*chmurným hlasem*): Ano . . . jako vývrtku!

O p o n a

Fenomény lásky

Jak měl baron de Crac zelené dítě

Scéna představuje salón zámku de la Cracodiére.

BARON DE CRAC (*ke svým hostům*): Žádáte mě, drazí přátelé, abych vám vyprávěl některé senzační vzpomínky ze svého milostného života. Domnívám se, že líčení mé čínské lásky s jistou mandarínkou, která do mne byla celá divá, si zaslouží vaši pozornost.

SBOR HOSTŮ: Ano, líčení vaší čínské lásky s jistou mandarínkou, která do vás byla celá divá, si zaslouží naši pozornost. Poslouchejme!

BARON DE CRAC: Byl jsem pověřen Jeho Veličenstvem Ludvíkem XV., abych přivezl z Indie náklad vířících dervišů určených za větráky do královských komnat. Ale náš koráb byl napaden čínskými piráty. Byl jsem zajat a prodán jistému slepovači čínského porcelánu.

SBOR HOSTŮ: Prodán spravovači čínského porcelánu?

BARON DE CRAC: Ano, jako otrok. V Číně je řemeslo slepovačů porcelánu velmi výnosné, kvůli pagodám, což jsou, jak víte, chrámy postavené z porcelánu.

Můj mistr mě rychle naučil svému řemeslu a záhy jsem mohl probíhat ulicemi Pekingu a pokřikovat: „Fajáns a porcelán spravovat! Pagody, talíře, vany! Všechny rozbité předměty vyspravím!“

Jednoho dne, když jsem právě spravoval puklou pagodu, vidím vycházet z chrámu malou úchvatnou mandarínku. Naše pohledy se setkaly a obvyklé neodolatelné kouzlo mého pohledu dalo okamžitě vyklíčit lásce v duši krásné Číňanky.

O několik okamžiků později mě mandarínka

pod záminkou, že potřebuje slepit mísu na salát, uvedla k sobě.

Ach, nezapomenutelná objetí. Často jsem se k ní vracel, neboť jsem bydlel ve stejné čtvrti jako má mandarínka. Její manžel mandarín nás neobtěžoval. Dověděl se, nevím už kde, že mandarínky se nejlépe uchovávají v alkoholu, a tak milý Číňan trávil celé dny v poháru kořalky.

Devět měsíců po našem prvním objetí přivedla na svět má čínská milenka zelené dítě.

SBOR HOSTŮ (*překvapeně*): Zelené dítě?

BARON DE CRAC: Ano, zelené dítě, jež mandarínka přivedla na svět, mělo úplně zelenou kůži. Žasl jsem. Ptal jsem se své milenky: „Toužila jsi snad obzvlášť po špenátu?“ – „Nikoli“, odpověděla mi mandarínka. A tak jsem se jal uvažovat, hluboce uvažovat a náhle mi unikl velký výkřik, pochopil jsem! Bylo to jasné jako den! Mandarínka byla žluté barvy a já, její šlechtický mileneček, jsem měl v žilách modrou krev, naše dítě tedy mohlo být jen zelené, neboť žlutá a modrá, dají smíchány zelenou.

SBOR HOSTŮ: To bylo jasné jako den, opravdu. Žije to dítě ještě?

BARON DE CRAC: Ano. Několik let po mém návratu do Francie jsem se dověděl od cestovatelů, že zelené dítě vykonává v Pekinu povolání zeleného hracího stolku. Dřepí na všech čtyřech a pronajímá za hodinový nájem svá zelená záda hráčům čínského mariáše.

O p o n a

Syn Tří mušketýrů

PRVNÍ OBRAZ

Ú n o s

Scéna představuje krčmu U žvatlajícího pstruha.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ (*na prahu dveří*): Hola! Čertovský krčmáři! Můžeš nás tu ubytovat, mě a mého lokaje?

PŘEUCTIVÝ KRČMÁŘ: Ano, pane šlechtici. Vstupte. Máme už v domě krásnou a aristokratickou společnost.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Jakou společnost?

PŘEUCTIVÝ KRČMÁŘ: Mám tu čest poskytovat v této chvíli nocleh vznešenému starci, jeho jediné dceři a jeho sluhovi-křeslu.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Sluhovi-křeslu?

PŘEUCTIVÝ KRČMÁŘ: Ano. Je to věrný sloužící vznešeného starce. Jednoho dne prudký výbuch hněvu vznešeného starce urval věrnému sluhovi obě ruce i nohy. Aby mohl nadále sloužit svému pánu, dal si přidělat místo uražených paží dvě opěradla od křesla.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Dvě opěradla od křesla? . . .

PŘEUCTIVÝ KRČMÁŘ: Ano, dvě dřevěná opěradla. Pak, jako náhradu za své nebožky nohy (*Bůh buď milostiv jejich duši*) si dal přidělat rovněž dvě fotelové nohy opatřené kolečky. Tak je užitečný svému pánovi a slouží mu za sedadlo. Ale tiše! Právě sem přichází vznešený stařec.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ (*k vznešenému starci*): Dovolte, abych se vám představil, pane. Jsem synem Tří mušketýrů.

VZNEŠENÝ STAŘEC: Syn Tří mušketýrů?

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Ano. Má matka se jednoho dne seznámila s Athosem, s d'Artagnanem a s Porthosem. Tří mušketýři byli

krásní. Má matka byla také krásná! Zkrátka jsem výsledkem toho šťastného setkání. Spojuji v sobě vlastnosti „SVĚHO OTCE“, Tří mušketýrů. Mám d'Artagnanovu odvahu, Porthosovu sílu a Athosovu skromnost.

VZNEŠENÝ STAŘEC: Mnoho jsem slyšel vyprávět o „PÁNECH“, vašem otci. Pánové váš otec byli proslulí. Ale cítím se poněkud unaven. Dovolte, abych si pískl na sluhu. (*Píská*) *Sluha-křeslo se přisune na kolečkách za starce. Vznešený stařec usedne do křesla.*

Skrývám se v této krčmě, abych svou jedinou dceru zachránil před slíděním hanebného uchvatitele, který ji chce unést. Nebýt toho bídníka, žil bych se svou drahou sbírkou „falešných tónů“.

SLUHA-KŘESLO (*vyskočí*): Pane markýzi, vstaňte, vstaňte! Cítím, že dostávám záchvat. Vstaňte!

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Jaký záchvat?

VZNEŠENÝ STAŘEC (*se překotně zvedá*): To nic. Můj ubohý sluha-křeslo je stížen od jisté doby neovladatelnými záchvaty hybnosti. Jakmile ucítí, že na něho jde záchvat, honem mě upozorní.

HLAS JEDINÉ DCERY: Otče! Otče! Pomoc! Pomoc!

VZNEŠENÝ STAŘEC: Hrom a peklo! Unášejí mou jedinou dceru!

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Můj meč stojí vždy ve službách slabých a utlačovaných. Vpřed! Vzhůru na hanebného únosce!

DRUHÝ OBRAZ

P r o n á s l e d o v á n í

Scéna představuje cestu před hostincem.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ (*na prahu hostince*): Svým dalekohledem jsem zpozoroval hanebného únosce na obzoru.

VZNEŠENÝ STAŘEC (*úzkostlivě*): Co dělá?

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Sestupuje s koně a uhlazuje cestu.

VZNEŠENÝ STAŘEC: Uhlazuje cestu?

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Ano, stírá stopy svého koně střídkou chleba. Nesmíme ztratit ani minutu. Mám ostatně nápad. (*K přeuctivému krčmáři*) Mohl bys mi zapůjčit magnet, přáteli?

PŘEUCTIVÝ KRČMÁŘ: Ano, velmoži. Zde je magnet, kterého užívám, abych přitahoval zákazníky z řad železných rytířů.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ (*bere magnet*): Díky. (*K svému lokaji*) A ty zůstaň zde, abys podpořil vznešeného starce.

SLUHA-KŘESLO (*řve*): Záchvat mě chytá! Cítím jak neodolatelná touha běhat zachvacuje celou mou bytost. Záchvat mě chytá!

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Ó, mám nápad. (*Skočí rozkročmo na ramena sluhy-křesla*) Využijme toho záchvatu neovladatelné hybnosti k pronásledování hanebného uchvatitele. (*Jako bruslař na kolečkových bruslích se sluha-křeslo vyřítí plnou rychlostí na prašnou silnici*)

Však my ho dostihnem. Ach, už jsme na doštěl! (*Hodí magnet mezi nohy koně hanebného uchvatitele*) Čtyři okované nohy koně se přitaženy magnetem náhle spojí. Kůň klesne. Hanebný uchvatitel s jedinou dcerou vznešeného starce spadne.

HANEBNÝ UCHVATITEL (*se zvedá*): U sata-náše, mého patrona! Teď si to rozdáme, pane napravovateli křivd!

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ (*ho probodává mečem*): Tedy zhyň, hanebný uchvatiteli!

JEDINÁ DCERA: Ach, můj zachránce! Můj zachránce!

SLUHA-KŘESLO: Poplach! Všichni přátelé hanebného uchvatitele se sbíhají, aby pomstili jeho smrt.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Zpět! (*Položí jedinou dceru přes opěradlo sluhy-křesla a jediným skokem se vymrští na rameno pojezdného sluhy*)

SLUHA-KŘESLO (*pozvedá oči k nebi*): Pane! Učín, aby můj záchvat neodolatelné hybnosti trval dosti dlouho a umožnil mi převést zpět jedinou dceru jejímu otci. (*Jede rychle pobízen hlasem a ostruhami syna Tří mušketýrů*)

TŘETÍ OBRAZ

Profil ježž vytvořila sama prozřetelnost

Scéna představuje krěmu U žvatlajícího pstruha.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ (*sestupuje se sluhy-křesla*): Zde je vaše jediná dcera, vznešený starče. Ale pronásledují nás. Mysleme na obranu.

PŘEUCTIVÝ KRČMÁŘ (*zděšeně*): Pánové, tlupa maskovaných mužů obklopuje dům a pokouší se proniknout do dvora.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Mordias! Zapomněl jsem svůj meč v břiše hanebného uchvatitele! Nemám meč!

VZNEŠENÝ STAŘEC: Běda! Já také ne! Strčil jsem tuhle v roztržitosti meč do futrálu na deštník, který jsem zapomněl v kavárně.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Osud! Co počít?

SLUHA-KŘESLO (*ke krčmáři*): Rychle! Váš perořízek! Seřízněte opěradla mého křesla do špičky.

PŘEUCTIVÝ KRČMÁŘ (*když ho poslechl*): Hotovo a vykonáno. Vaše opěradla jsou teď jako dva rohy.

SLUHA-KŘESLO: Přesně tak! Svými opěradly-rohy udržím nepřátele po několik minut v uctivé vzdálenosti.

VZNEŠENÝ STAŘEC (*dojat*): Statečné srdce! (*Dívá se z okna*) Jaká odvaha! Už je na dvoře, vyrazí proti maskovaným banditům!

PŘEUCTIVÝ KRČMÁŘ (*v okně*): Nepřátelé užívají svých pláštíků jako praví toreadoři, aby se vyhnuli strašlivým opěradlům-rohům!

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ (*hromovým hlasem*): Musím ty pošetlice vyhledat! Ale co počít bez meče? Ach! Něco mě napadá! . . .

VŠICHNI (*s nadějí*): Co ho napadá?

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ (*k lokajovi*): Napadá mě, že máš vizáž jako břitvu.

LOKAJ: Vždycky mi to říkali, pane. Ostatně není na tom nic divného, můj otec byl kráječem u panského stolu.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: Pak jsme zachráněni!

Pojď! (*Vrhne se do dvora se svým lokajem*)
V jednom koutě stojí velký kamenný brus, syn
Tří mušketýrů v rychlosti ještě přibrousí vizáž
„jako břitvu“ svého lokaje.

LOKAJ: Jsem dosti nabroušen, pane?

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ (*když zkusil ostří nehtem*): Je to dokonalé!

Chopí svého lokaje s tváří „jako břitva“ za
nohy a mává s ním jako sekýrou. Rozežene se
s ním několikrát dokola v strašlivém rozmachu,
až kolem něho létají hlavy, paže a ruce
protivníků. Poslední bandita zůstal sám, pronásledován
sluhou-křeslem s opěradly-rohy.

SLUHA-KŘESLO: Nechte mě, pane! (*Vymrští se
a strašlivým úderem opěradel-rohů probodne
posledního nepřítele*)

PŘEUCTIVÝ KRČMÁŘ (*zvedá list pijáku, pod
nímž se skrýval*): Vítězství!

VZNEŠENÝ STAŘEC: Za odměnu tvé statečnosti,
důstojný synu Tří mušketýrů ti dávám
svou jedinou dceru. A navíc zdědíte po mé
smrti mou sbírku „falešných tónů“. Pokud
jde o tebe, věrný sluho-křeslo, co pro tebe
mohu udělat, abych tě odměnil za tak statečné
chování před nepřítelem? Mluv.

SLUHA-KŘESLO (*se slzami v očích*): Přál bych
si, abyste mi místo mých dvou pokažených
opěradel dal přidělat dvě nová opěradla, ale
z přepychového křesla, a abyste mě dal
vypolstrovat utrechtským sametem . . . se
zlatými trápci. To je sen mého života! (*Rozpláče
se*)

VZNEŠENÝ STAŘEC: Máš je mít! Hned zítra tě
dopravím k čalouníkovi, aby tě spravil a
vypolstroval, jak si přeješ.

SYN TŘÍ MUŠKETÝRŮ: A ty, můj věrný lokaji
s profilem, jež vytvořila sama Prozřetelnost,
copak ti je? Tvá ruka krvácí? Jsi snad zraněn?

LOKAJ: Ne, pane, ale nabrousil jste mě tak
dobře, že jsem si pořezal prsty, když jsem se
chtěl vysmrkat.

VZNEŠENÝ STAŘEC: A teď nechť začne
veselka!

O p o n a

PIERRE-HENRI CAMI A JEHO MINIKOMEDIE

„Největší humorista na světě,“ řekl o něm
Charlie Chaplin. „Nejreprezentativnější a nejplagovanější autor epochy,“ prohlásil o něm Gomez
de la Serna. To je Cami, kterého obdivovali surrealisté a zejména Prévert pro jeho rafinovanou
vynalézavost a kterého obdivují statisíce prostých
čtenářů toužících se upřímně zasmát. Jestliže ho
Breton nezařadil do své klasické Antologie
černého humoru, je to nedostatek této antologie
a nikoli humoru, nejen černého, ale i růžového,
jemného i krutáckého, podkasaného i
rozmarného, karikaturálního a zejména
parodického, jímž hýřil ve svých
nesčetných drobných výtvorech
Pierre-Henri Cami (1884-1958).

Cami není tedy pseudonym, jak se mnozí
domnívali, když se jeho jméno začínalo
objevovat pod povídkami, krátkými
komediemi a také pod kreslenými
seriály a karikaturami v různých
francouzských denících a revuích. V
Périgordu, odkud pocházel, žije prý
mnoho rodin tohoto jména a označení
„humour camique“ je dnes pojem,
který ve Francii znamená cosi mnohem
osobitějšího a výhraněnějšího než
pouhé obecné „humour comique“.

Jeho první mladistvou vokací byla
tauromachie, jak si snadno vysvětlíme
jeho rodištěm, jihofrancouzským Pau,
kde kvetou býcí zápasy jako ve
Španělsku. Nestal se z něho arci
matador a sotva kdy třimal v dlani
muletu. Vážnější byla už jeho
druhá vokace, touha stát se hercem.
Jeho otec sice na obě tyto mladistvé
touhy svého syna pohlížel se stejnou
nedůvěrou, ale přes odpor rodičů se
stal Cami žákem pařížské konzervatoře
a pak hercem, prý špatným, protože
vypadal truchlivě ve veselohrách a k
popukání v tragédiích. A protože se
nedokázal zbavit svého zpívavého
jižního přízvuku a nechtěl se
spokojit s rolemi němými nebo
nejvýše s úlohami koktaveců,
opustil dobrodružství divadelní pro
dobrodružství literární.

A jeho vstup do literatury vypadá
opravdu dobrodružně. V roce 1910
zakládá *Malý pohřební furgón,
odborový a humoristický orgán
zaměstnanců pařížské pohřební
služby*. Tam rozvíjí svou

makabristní fantazii, píše černé povídky, jako *Krasy*, román na pokračování *Přátelé neviditelná*, což je vtipný pastiš slavného Fantomase, kreslí tam karikatury uhlem a uveřejňuje básně pravidelné formy, v nichž oslavuje pařížské hřbitovy, krásný úděl funebračka a vychvaluje posmrtný odpočinek. Vytváří tak jakousi hřbitovní romantiku na ruby, laděnou vysoce optimisticky. Časopis mu přináší mnohé příjmnosti i nepříjmnosti. Pařížští funebrači jsou hrdí na svého Camiho, který těmto citlivým duším, žijícím stále na okraji hrobu, otvírá poněkud bizarní cestou oblastí umění. Často, ve dne v noci, ho vozí ve svých furgónech domů, když jedou právě s prázdnou. Ale protože hrkajícími pohřebními vozy se to záhy před Camiho redakcí a administrací netrhne, jak si funebrači zajíždějí cestou ze hřbitova pro „své číslo“, stěžují si nájemníci domu svorně na hluk a svými zákroky zabijí časopis, jediný, který „popíral nesmrtnost čtyřiceti nesmrtných z Akademie“. A tak orgán, jehož heslem bylo „Humor, Radost, Márnice“, zaniká po sedmém čísle, ironií osudu právě na Dušičky.

Ale časopis zasvěcený cele smrti zajistil svému redaktoru nesmrtnost. Otevřel mu totiž cestu do novin. Je mu svěřena v *Journalu* týdenní kronika „Život pro zasmání“, kterou deset let před ním vedl jiný slavný humorista Alphonse Allais. Tam začíná uveřejňovat první dialogizované povídky. A v příštích letech se stává spolupracovníkem *Smíchu a Fantasia*, *Malého Pařížana*, *Excelsioru*, *Ilustrované neděle*, *Pařížského večerníku*, *Bílého kosa*, *Humoru* a řady dalších, do nichž píše současně, takže jeho literární tvorba nabývá podoby téměř balzakovské, neboť píše a píše od časného rána do pozdní noci a zanechává psaní jen aby kreslil své karikatury a později i seriály výpravných humoristických kresbiček, které jsou od roku 1933 v *Illustration* přímými předchůdci dnešních „comics“. Jeho velkolepý obraz spisovatele nádeníka tonoucího v inkoustu má tady svůj původ.

Každý týden po řadu let nacházíme na 2. a 3. stránce solidní měšťanské revue *Illustration* nejen žertovný veršovaný komentář politických, sportovních a uměleckých událostí, *Camický týden*, který je současníkem našeho Basova Rozhlásku, ale také epizodu z Dobrodružství barona Craka, legendárního žvástala a sukýnkáře, francouzské období Barona Prášila, nebo z cyklu o slavném detektivovi Soufkovi-Houbesovi, průhledné parodie slavného výtvaru Conana Doylea, nebo konečně z cyklu o Čyranovi z Bergeracu,

kteří je jako krajan Camimu zvlášť drahý. Až do roku 1940 rozvíjí bez přerušení tuto činnost.

Po čtyřleté přestávce v publikování, v době kdy není nikomu do smíchu a kdy okupanti cáknutí svým mýtem nadřazenosti a vichyská „vláda prdůlů“ zakazují jeho *Syna Tří mušketýrů* údajně pro antinacistické narážky, vrací se Cami k literární tvorbě tentokrát už knižní a většího rozsahu, neboť zlatý věk krátké humoristické povídky pominul. Zakládá Akademii Humoru, píše filmová scénária, která nejsou jeho prvními pokusy v oblasti sedmého umění. Už v době němého filmu vytvořil skvělé grotesky *Dva a půl mušketýra* a *Dobromysl, aneb duchaplný trubadúr*, které soupeřily s groteskami Maxe Lindera. Dostává v roce 1953 Velkou cenu mezinárodního humoru v Itálii, ale umírá téměř zapomenut v ulici s okny na Montmartreský hřbitov 3. listopadu 1958.

Camiho dílo není ještě dnes zdaleka v plném rozsahu objeveno a vydáno. Velmi mnoho jeho drobných prací spí ještě v různých zaniklých revuích a časopisech. Naštěstí od roku 1912 začal Cami své povídky a drobné komedie shrnovat do sborníků, které vydával knižně. První se jmenuje *Čtení pod sprchu* a po něm rok od roku vydává jeden dva svazky, vždy okamžitě rozebrané, takže dnes, kdy se tyto zapadlé skvosty humoru staly předmětem vášnivého sběratelského kultu, je velmi těžko si je ve Francii opatřit. Už pouhé jejich názvy jsou humoristickou četbou: *Muž se špendlíkovou hlavičkou*, *Methusalemovy lásky*, *Vitriol a konfety* (odkud je převzata většina čísel tohoto výboru), *Tajemství Černého lesa*, *Strašliví prarodiče*, *Poslední soud, román předčasný*, *Potápěč z Eiffelovy věže*, *Syn Tří mušketýrů, román heroicko-camický* (na své jméno vytvářel Cami spoustu hříček, jako Cami-voyageur místo comi voyageur) *Paměti Boha Otce*, *Štroj na milování, román excitancionalistní*, *Když jsem byl mladou dívkou . . . paměti četníka*, *Nasadím parohy bernímu výběřčímu, román fiskální a pasionální* atd. atd.

Jestliže jeho pozdější romány opouštějí leckdy ryzí humor pro tendence moralizující, jeho nejpůsobivější formou zůstala krátká minikomédie, rozdělená v obrazy nebo dějství, která prozrazuje bývalého herce se smyslem pro dialog a účinnost stručně dramatické formy. Literární historie se dosud ve Francii neurčila Camiho dílem zabývat a našemu čtenáři nic nepoví, řekneme-li, že je předchůdcem André Fréderiquea, Pierra Daca, Roberta Dhéryho, poněvadž je stejně nezná.

Nesporně se Cami řadí důstojně a svým dravějším humorem doplňuje klasiky moderního francouzského humoru, Tristana Bernarda, Georgette Courtelina a Alphonse Allaise. Také my nepůjdeme na Camiho s literární historií, s kritickým metrem a estetickými kritérii.

Cami je zjev zcela výjimečný, příliš výbušný a drastický. Kdo se nedokáže po sté upřímně zasmát nad smetanovým dortem pečlivě plácnutým do tváře bližního, kdo se netetelí hrůzou a smíchem zároveň nad Laurelem a Hardym balancujícími na traverze ve výši mrakodrapů, ten nebude ovšem mít pochopení pro drastickou složku camického humoru. Najde si v Camiho humoru však snadno polohy jiné, které vyžadují zamyšlení, domýšlení a také znalost literatury. Camiho humor má totiž velmi široké rozpětí od dravé crazzy-comedie po jemnou slovní hříčku.

Všimněme si tedy, v čem je specifická Camiho humoristického podání, co ho činí tak jedinečným humoristou a oblíbeným v širokých čtenářských vrstvách i u literárních labužníků. Je to předně jeho přímo zázračná a nepotlačitelná svoboda imaginace, která ho řadí ke klasikům literární fabulace, ať slují Dumas otec, Karel May, Jules Verne nebo H. G. Wells. Ryzí fantazie Tisíce a jedné noci, Gulivera či Alenky v zemi divů je vlastní i Camiho výmyslům. „Osoby nejneočekávanější se vynořují kdy se jim uzdá a podstupují svůj krátký osud s nelitostnou a prostou logikou,“ napsal Prévart v nekrologu za Camim.

Cami je jedním z otců absurdismu v moderní francouzské literatuře. Každá jeho absurdnost je geniální nápad a velkolepý nesmysl zároveň, ať jde o dovoz pavouků do Číny, o smísení modré a žluté krve, která dá zelené dítě nebo o zločince vraha do krajnosti ohleduplného. Jako dnešní představitelé komické složky absurdního divadla, také on zakládá své krátké hry na jazyce a jeho hry v kostce jsou vlastně slovní hříčky. Ale jak nám připadá jazyková absurdita Ionesců, Vianů, Arrabalů a Obaldiů konstruovaná proti velkolepým krátkým spojením, jimiž vybuchuje Camiho humor.

Cami napsal *Paměti Pána Boha* a jako Pán Bůh, první známý absurdista pohrávající si se slovy (Tu es Pierre – c'est la pierre Ty jsi Petr to je skála) – i on činí slovo tělem. Jak si posvítíme v úplné tmě? Dáme si ránu do hlavy, až se nám zjiskří před očima . . . Chceme otevřít ústřici? Zíváme, zívání je nakažlivé, i ústřice zívne. – Jindy je to umění paradoxu, absurdní deduce sofistického sylogismu, které je základem Camiho hu-

moru. Ať jsou to trosečníci hynoucí přejedením na voru Medúzy, nebo nevlastní pohlavní žlázy, které anulují nevěru, či dveře vysazené z hradu, aby se zabránilo vloupání. A ještě častěji pracuje s homonymitou, zakládá své hříčky na dvojím významu téhož slova, když křídlu-pianu připiše vlastnosti křídla papouškova apod.

Nejvlastnějším rysem Camiho humoru je však jeho parodičnost. Báječný patos melodramu, drastická nakaširovanost mluvy, to jsou polohy v nichž si libuje a jež paroduje nejčastěji. Shodit a podtrhnout náladu a atmosféru hrůzy v dumavém hororovém srazit z heroického piedestálu Rodriga a Chiménu v parodii Cida, v tom je Cami nedostižným mistrem. Nejkouzelnější na dobrodružných románech, na verneovkách, kovbojkách apod., byly jistě stereotypní vyjadřovací postupy, třeba ono známé: „srazit bídíka k zemi, uchvátit omdlelou dívku, vyšvihnout se do sedla atd. atd., to vše bylo dílem jediného okamžiku“ tato věčná klíšé, bez nichž starý Verne už není Vernem a ztrácí všechno pel, to právě najdeme skvěle intonováno u Camiho. Nepřemožitelný hrdina směšný svou nepřemožitelností a dokonalostí a stejně směšný bídák černého melodramu, jen čišící špatností, to jsou skvosty camické parodie.

A jejím vrcholným typem je určování postav složitým označením, které shrnuje jejich povolání i charakter, což je Camiho vynález nejosobitější. Neboť jména svých postav nahradil jejich tvůrce celým aglomerátem jejich vlastností a profesí. A tak jeho postavy slují: Pán s plnovousem a stužkou čestné legie; Klidný a nespokojený nájemník, Palič, jenž se nerozpálí, Ministr dlouhodobých epidemií nebo Náčelník poměrné bezpečnosti.

Kdybychom provedli statistiku písemnictví, shledali bychom, že na sto až tisíc vážných autorů připadá jeden velký humorista. A troufám si tvrdit, že právě Camiho minikomédie a parodie přezijí stohy vážné literatury a zůstanou živé jako nejplnější literární pendant chaplinovské filmové grotesky. Že Cami daleko překračuje možnosti divadelní inscenace, že jeho mnohé hříčky jsou nehratelné na divadelní scéně, že mají spíše perspektivu filmovou, není rozhodující pro jejich literární kvalitu, neboť jejich cílem je parodie, humor a smích a jejich hlubokým smyslem odhalování samé podstaty komična, což je nejvyšší meta, jakou si komický autor může vytýčit.

JIŘÍ KONÚPEK

OBSAH

Křížová výprava	5
Noci orgií v Nesleské věži	10
Dramata v paláci Borgiů	15
Odhalení, které přišlo pozdě	19
Fregolitto	21
Cidovo manželství	25
Robinsonova láska	31
Dcera chudého akrobata	34
Tvrdošijný lovec	38
Opilcovo dítě	42
Věno osiřelé dívky	45
Dokonalá žena	49
Kleštěnec z pralesa	52
Uhrnutí	57
Dítě století	61
Vor Medúzy	63
Hlas jeho pána	68
Vyplétač židli od Svatého Sulpicia	71
Drama na oceáně	77
Veselé velikonoce	82
Návrat zpopelněného	87
Ohleduplný vrah	92
Strašlivé překvapení	96
Fenomény lásky	98
Syn Tří mušketýrů	100
<i>Doslov Jiřího Konůpka</i>	105